

Template Interreg VI-programma (COM 374) France-Wallonie-Vlaanderen

1. Introductie

Dit onderdeel beschrijft in detail de globale strategie van het Interreg Programma France-Wallonie-Vlaanderen 2021-2027. Het is hoofdzakelijk gebaseerd op de border orientation paper en de sociaal-economische analyse die zijn uitgewerkt voor het samenwerkingsgebied zoals gedefinieerd voor het programma 2014-2020, evenals op een gezamenlijk werkstuk tussen de drie gebiedsdelen. In dit onderdeel wordt de keuze van de door de actoren geselecteerde strategische doelstellingen gemotiveerd. Het onderdeel omvat:

- Een totaaloverzicht van de gemeenschappelijke uitdagingen waarmee het samenwerkingsgebied wordt geconfronteerd op basis van de belangrijkste economische, sociale en territoriale kenmerken.
- De belangrijkste strategieën die in het samenwerkingsgebied aanwezig zijn, en waarop het programma zich kan baseren.
- De lessen die kunnen worden geleerd uit de ervaringen van de grensoverschrijdende samenwerking die is uitgevoerd in de periode 2014-2020.
- De gemeenschappelijke investeringsbehoeften, de complementariteiten en de synergieën met andere programma's en financieringsinstrumenten.
- De strategische richtingen voor het Interreg VI-programma.

2. De belangrijkste uitdagingen

2.1. Economie, innovatie en onderzoek

Het samenwerkingsgebied wordt gekenmerkt door **aanzienlijke inter- en intraregionale ongelijkheden** (inkomen, groei, enz.). Het heeft de gevolgen van de financiële crisis van 2008 relatief goed doorstaan, maar heeft geen economische groei gekend die vergelijkbaar is met het Europese gemiddelde. Zo hebben alle gebieden, met uitzondering van de twee Vlaamse provincies, een BBP per capita dat onder het Europese gemiddelde ligt. En het Franse BBP per capita (26 562 €/capita) bedraagt minder dan het Belgische (31 181 €/capita).

Deze verschillen kunnen worden verklaard door de specifieke kenmerken van de **economische structuur**. Het samenwerkingsgebied wordt gekenmerkt door een sterke industriële traditie, die in 2016 goed was voor 19,5% van het BBP. Hoewel er initiatieven genomen zijn om de industriële omschakeling van het gebied te ondersteunen, blijft de totale groei van de toegevoegde waarde in de industrie gering. De drie gebiedsdelen worden ook gekenmerkt door het belang van sectoren als landbouw, visserij en niet-commerciële diensten in vergelijking met de nationale gemiddelden. De sectoren handel, adviesdiensten (vrije beroepen, wetenschappelijke, technische en administratieve beroepen), logies en restaurantwezen kenden vóór de crisis van 2020, een stabiele groei in België en een iets zwakkere groei in Frankrijk. Ondernemingen uit de informatie- en communicatiesector hebben daarentegen een gematigde groei gekend.

De economische verschillen houden ook verband met de **verschillende innovatiegraden van de gebiedsdelen**. Het innovatie dashboard van de Europese Commissie, dat gebaseerd is op verschillende gegevens (bevolking met een hoger onderwijsdiploma, uitgaven aan R&D, patenten, werkgelegenheid in de high-tech productie-industrie, enz.) laat tussen 2011 en 2019 een toename zien in Vlaanderen en Wallonië ten opzichte van het Europees gemiddelde, en een afname in de Franse regio's. De indicatoren bevestigen een overheersende positie van Vlaanderen en het behoud van sterke afwijkingen binnen het samenwerkingsgebied. Uitzonderingen vormen de *'permanente vorming*

, waar de regio's Hauts-de-France en Grand Est een hoge score laten zien, en de 'innovatie-uitgaven buiten R&D', waarvoor de hoogste waarden worden genoteerd in de regio Grand Est.

Het gebied wordt gekenmerkt door een netwerk van KMO's. De competitiviteit van de KMO's is primordiaal om de reconversie van het economisch netwerk rond de innovatieve sectoren te begeleiden en voor het ondersteunen van economische activiteiten, die werkgelegenheid scheppen in alle domeinen.

Het gebied telt een **groot aantal buitenlandse bedrijven** die er reeds lange tijd gevestigd zijn en die blijken te geven van een goede aantrekkingskracht. De regio's Hauts-de-France en Grand Est tellen een groot aantal buitenlandse investeringsprojecten. De buitenlandse directe investeringen groeien ook in België. Buitenlandse bedrijven genereren een groot aantal banen en dragen bij tot de economie, vooral in Wallonië (31,4% van de werkgelegenheid in 2014) en Vlaanderen (21,9% in 2015).

In dit verband kan de Brexit een kans zijn om buitenlandse investeringen aan te trekken in de komende jaren. Dit omdat de Brexit, (Britse) bedrijven ertoe kan brengen zich te vestigen in het samenwerkingsgebied, dat de gebieden omvat die het dichtst bij het Verenigd Koninkrijk liggen. Tegelijkertijd vormt het een aanzienlijke bedreiging voor het gebied, omdat regio's als Grand Est en Hauts-de-France de belangrijkste handelspartners van het Verenigd Koninkrijk in Frankrijk zijn (met handelsbalans overschotten van 3,6 en 2,2 miljard euro in 2018). Verder wordt geraamd dat 2,5% van de Vlaamse en 1,6% van de Waalse toegevoegde waarde afhankelijk zijn van de uitvoer naar het Verenigd Koninkrijk. Dit komt overeen met 72.000 banen in Vlaanderen en 20.000 in Wallonië. De havens van Calais, Zeebrugge en Oostende zijn bijzonder kwetsbaar voor een daling van het handelsverkeer. Een daling van de vraag naar goederen zou kunnen leiden tot een daling van de uitvoer en tot een verzwakking van de KMO's in het gebied en van de daarmee gepaard gaande werkgelegenheid.

De gevolgen van de Brexit en de COVID-19-crisis zullen onmiskenbare gevolgen hebben voor de werkgelegenheid en het concurrentievermogen van de economische structuur van de drie gebiedsdelen

2.2. Werkgelegenheid en de arbeidsmarkt

Het samenwerkingsgebied wordt gekenmerkt door **grote verschillen wat betreft de toegang tot werkgelegenheid en de werkgelegenheidsgraad**. De verschillende economische dynamieken verklaren gedeeltelijk de heterogeniteit van de werkgelegenheidsgraad in de regio's die in 2018 uiteenliep van 60% in de provincie Henegouwen tot 76,9% in West-Vlaanderen. Slechts twee gebieden (West-Vlaanderen en Oost-Vlaanderen) kwamen boven de drempel van 75%¹.

Sommige bevolkingsgroepen (vrouwen, senioren, enz.) hebben een lagere werkgelegenheidsgraad. Het verschil in werkgelegenheidsgraad tussen mannen en vrouwen is het hoogst in de provincies Henegouwen en Luxemburg, en in de regio Grand Est. De senioren hebben meer moeite hun positie binnen de arbeidsmarkt te behouden in vergelijking met het Europees gemiddelde (gemiddelde werkgelegenheidsgraad van de 55-64-jarigen is 48,5%, tegen 58,7% op Europees niveau), met verschillen in subgebieden die uiteenlopen van 38,9% in Henegouwen en 54,7% in West-Vlaanderen.

Er zijn ook grote verschillen op het vlak van werkloosheid. In 2018 waren de percentages relatief laag in West-Vlaanderen (2,6%) en Oost-Vlaanderen (2,7%) en in de provincie Luxemburg (5,4%), iets hoger dan het Europese gemiddelde (dat 6,8% bedraagt) in de provincie Namen (8,5%) en voor Marne (8,4%), en zelfs veel hoger dan het gemiddelde (9,9% voor Henegouwen, 11,1% voor Pas-de-Calais, 12% voor Nord, 12,5% voor Aisne, 9,0% voor Oise, 10,7% voor Somme, 10,4% voor Ardennes). De werkloosheid zal waarschijnlijk ook aanzienlijk toenemen in de sectoren die bijzonder zwaar getroffen zijn door de COVID-19-crisis (toerisme, horeca, cultuur, evenementen, industrie, enz.).

---

¹ Door de Europese Commissie bepaalde doelstelling in de EU-strategie 2020

Het gebied heeft een hoger percentage loontrekkenden dan de rest van de EU (88,7% ten opzichte van 85,4%) en een lager percentage zelfstandigen (10,9% ten opzichte van 13,7%). De industriële werkgelegenheid in loondienst is hoog (15,5% aan Belgische zijde, 14,4% aan Franse zijde). In het hele samenwerkingsgebied is er echter, met uitzondering van de provincies Oost-Vlaanderen en Luxemburg, sprake van een daling van deze industriële werkgelegenheid. De werkgelegenheid in loondienst in de informatie- en communicatietechnologieën is geconcentreerd in het departement Nord, waar dit toeneemt (+ 25,7%), alsmede in Oost-Vlaanderen (+ 42,7%). De loonarbeid in kennisintensieve activiteiten neemt in het gehele gebied met meer dan 10% toe.

De groei in bepaalde sectoren kan leiden tot een stijging van de vraag naar bepaalde profielen en **spanningen op de arbeidsmarkten** veroorzaken, die nog erger worden door de COVID-19-crisis die verschillende transitie (digitaal, industrieel, enz.) versneld heeft. Deze spanningen betreffen het hele gebied, maar zijn vooral merkbaar in Vlaanderen. De banen die moeilijk ingevuld geraken, bevinden zich in de volgende sectoren: industrie, bouw, transport en logistiek, informatie en communicatie, gezondheidszorg, alsook persoonsgebonden diensten en gemeenschapdiensten.

De **arbeidsmobiliteit tussen de regio's** is tussen 2012 en 2019 toegenomen. In 2019 werkten 37.726 Fransen in België en 8.293 Belgen in Frankrijk. Grensoverschrijdende arbeid blijft echter beperkt (in vergelijking met de stromen bij soortgelijke grenzen) omdat er nog steeds belemmeringen voor grensoverschrijdende arbeid bestaan. Die zijn meestal het gevolg van nationale wetten, waaronder het probleem met het statuut van de werkzoekende en de mogelijkheid om aanspraak te maken op de daaraan verbonden rechten. De taalbarrière, de culturele en structurele belemmeringen op het vlak van mobiliteit, het gebrek aan aantrekkelijke tewerkstellingszones (zuidelijk deel van de grens) en de behoefte aan meer coördinatie tussen de openbare arbeidsbemiddelingsdiensten van de drie regio's worden ook vaak als belemmeringen genoemd.

2.3. Opleiding en (hoger) onderwijs

Onderwijs en opleiding dragen ertoe bij dat er ingespeeld wordt op de veranderende vraag naar arbeid op de arbeidsmarkten.

Wat onderwijs betreft, telde het samenwerkingsgebied in 2018 een **hoog aantal jongeren die vroegtijdig de school verlaten en die geen opleiding volgen**. Dit verschijnsel doet zich vooral voor in de departementen Ardennes (10,5%), Pas-de-Calais en de provincie Henegouwen (11,9%) of Aisne, Oise en Somme (12%). In West-Vlaanderen lag het percentage vroegtijdige schoolverlaters veel lager (5,2%).

De analyses betreffende werkloze en niet-schoolgaande jongeren laten ook contrasterende resultaten zien. Sommige gebieden in de Grand Est, Hauts-de-France en de provincie Henegouwen hebben de hoogste percentages van Noordwest-Europa. Het percentage niet-schoolgaande jongeren ligt dicht bij het Europese gemiddelde in de provincie Namen en veel lager in de andere Belgische provincies.

Bijscholing van de beroepsbevolking (25-64 jaar) is aan Franse zijde belangrijker dan aan Belgische zijde. Het aandeel aan Franse zijde is echter wel lager dan het Franse nationale gemiddelde (18,6%), maar duidelijk hoger dan het Europese gemiddelde (11,1%). In België liggen de percentages lager. Ze schommelen rond het nationale gemiddelde (8,6%). Henegouwen, daarentegen, registreert veel lagere niveaus (5,3% in 2018).

Het percentage personen dat een hogere opleiding heeft gevolgd, ligt aan Belgische zijde gemiddeld hoger dan aan Franse zijde. Dit aandeel is bijzonder hoog in Oost-Vlaanderen (42,8%). In de provincie Henegouwen ligt het percentage personen met een lager of middelbaar onderwijsniveau duidelijk boven het Belgische nationale gemiddelde, terwijl dit percentage gelijk is aan het nationale gemiddelde in de provincies West-Vlaanderen, Luxemburg en Namen. In Frankrijk ligt het percentage van het nationale gemiddelde hoger dan het percentage in het samenwerkingsgebied als geheel.

Het samenwerkingsgebied geniet een gediversifieerd hoger onderwijsaanbod. Dit aanbod is vooral gesitueerd in de westelijke helft van het samenwerkingsgebied met talrijke universiteiten en

hogescholen in Rijsel, Charleroi, Doornik, Gent, Brugge en Kortrijk. In Namen en Bergen beschikt men eveneens over een mooie studentenpopulatie. De percentages studenten per onderwijsniveau zijn echter aan beide zijden van de grens verschillend. Ongeveer 75% van de grens studenten volgt een bacheloropleiding, 20% een masteropleiding en 5% een doctoraat programma. In België is het percentage studenten dat een masteropleiding volgt lager dan in Frankrijk, maar het percentage doctoraatsstudenten is hoger. Studenten die deze programma's willen volgen, worden bijgevolg gedwongen in andere provincies te gaan studeren. In Frankrijk zijn de masteropleidingen en doctoraat programma's gelijkmatiger verdeeld.

Het gebied heeft af te rekenen met een onevenwicht in de stroom van studenten. Dit wil zeggen: een grote stroom van Frankrijk naar Wallonië, hoofdzakelijk voor studierichtingen in gezondheidszorg, maar een duidelijk kleinere stroom van Frankrijk naar Vlaanderen en van België naar Frankrijk. In 2017 was 60% van de buitenlandse studenten in Brussel en Wallonië afkomstig uit Frankrijk. Dit kan gevolgen hebben voor de arbeidsmarkt, met name in termen van de verdeling van stageplaatsen over de gebieden.

In het onderwijsbeleid van het gebied wordt ernaar gestreefd de afstemming tussen de opleidingscursussen en de behoeften van werkgevers te verbeteren. In de loop van de sociaal-economische analyse werd er echter vastgesteld dat gegevens met betrekking tot de beroepsintegratie of het vermogen om een baan te vinden op de grensoverschrijdende markt ontbraken of moeilijk vergelijkbaar waren.

2.4. Milieu, energie en duurzame ontwikkeling

Klimaatverandering is een belangrijke uitdaging voor het samenwerkingsgebied. De voorbije decennia werden gekenmerkt door temperatuurstijgingen in de grootteorde van 0,3°C tot 0,4°C, die gepaard gingen met meer frequente hittegolf periodes.

Deze veranderingen leiden tevens tot een verandering van het neerslagregime. Het Europees Milieuagentschap voorspelt een toename van de jaarlijkse neerslag (in de winter) van ongeveer 5-10%. Verwacht wordt dat de zomers dan weer droger zullen worden met een daling van de jaarlijkse neerslag met 10-20%. Deze veranderingen hebben **gevolgen voor de kwaliteit en de beschikbaarheid van water** op het hele grondgebied en met name in de Franse regio's waar de kans op een periode van watertekort / beperkte watertoevoer bijna twee keer zo groot is als in België. De kwaliteit en de beschikbaarheid van water worden ook beïnvloed door landbouwactiviteiten en industriële activiteiten in het samenwerkingsgebied.

Bovendien kunnen wijzigingen in de regenval en de stijging van de zeespiegel het risico op overstromingen vergroten. Deze maritieme wijzigingen en overstromingen door grensoverschrijdende waterlopen (Somme, Maas, Schelde, IJzer, Leie, Samber, enz.) vormen een risico vanwege de omvang van de schade die zij kunnen aanrichten.

De beperking van de uitstoot van broeikasgassen die de opwarming van de aarde veroorzaken, is een uitdaging voor het samenwerkingsgebied. Het percentage aan CO₂-uitstoot per capita verschilt per regio en de algemene daling in het samenwerkingsgebied blijft beperkt als gevolg van het belang van de industriële en agrarische activiteiten, van het transport en de logistiek, en van de stijging van de productie in deze sectoren.

De industrie en de landbouw zijn grote energieverbruikers in het samenwerkingsgebied en in andere sectoren (dienstensector, enz.) is het energieverbruik gestegen. Het energieverbruik van de huishoudens varieert van gebied tot gebied als gevolg van het uiteenlopende effect van de maatregelen die zijn genomen om de energie-efficiëntie te verhogen. Het aandeel van hernieuwbare energiebronnen in de totale productie van het gebied blijft laag, ook al is het de laatste jaren toegenomen. Het samenwerkingsgebied, met inbegrip van de Noordzee, heeft een van de grootste mogelijkheden voor de productie van hernieuwbare energie in Europa, met mogelijkheden voor de exploitatie van zonne-,

wind- en biomassa-energie. Deze specificiteit, die aan beide zijden van de grens aanwezig is, zou kunnen bijdragen tot de vermindering van de CO₂-uitstoot.

De circulaire economie, die een holistische benadering van productieprocessen en consumptie processen inhoudt, is ook bevorderlijk voor het terugdringen van de CO₂-uitstoot. De initiatieven op dit vlak binnen het gebied blijven gevarieerd, zowel voor wat hun organisatie als hun doelstellingen betreft.

Hoewel de **vervuiling** (luchtvervuiling, industriële vervuiling, watervervuiling, enz.) in het gebied gemiddeld binnen de wettelijke normen blijft, zijn de concentraties van vervuilende stoffen in bepaalde delen van het gebied relatief hoog, met name in gebieden met een hoge concentratie aan industrie (bv. havens), een hoge bevolkingsdichtheid of belangrijke verkeerswegen (bv. de Rijselse agglomeratie). Er zijn tal van vervuilingbronnen: transport, agrarische of industriële productiemethoden, huishoudelijke consumptie, enz. Zo is het wegtransport de belangrijkste bron van luchtvervuiling (in het samenwerkingsgebied wordt tussen 40 en 50% van alle stikstofoxiden uitgestoten door het wegverkeer, tussen 15 en 25% door de industrie en tussen 5 en 12% door de landbouw). Deze vervuiling, die bijdraagt tot de opwarming van de aarde, schaadt de gezondheid van de bevolking en het milieu.

Bovendien is **de opwarming van de aarde bijzonder gevaarlijk voor de meer kwetsbare gebieden**, namelijk de beschermde natuurgebieden met een rijke biodiversiteit. Het gebied omvat meer dan 300 Natura 2000-zones en is één van de eerste grensregio's binnen de EU met een concentratie aan natuurgebieden. De aanpak voor het aanwijzen en beheren van deze beschermde gebieden is echter verschillend: in Frankrijk zijn er minder, maar grotere beschermde gebieden, terwijl de Belgische beschermde gebieden kleiner en meer verspreid zijn, vooral in Vlaanderen. De opwarming van de aarde heeft eveneens een stijging van het risico op branden (bos en gewassen) tot gevolg.

Ook het beleid inzake ruimtelijke ordening is van groot belang voor het **natuurbehoud**. De kunstmatige inrichting en afsluiting van land door ongebreidelde stadsuitbreiding en de aanleg van infrastructuur leidt immers tot een verlies van rijkdommen op gebied van landbouw en milieu, een versnippering van natuurlijke habitats en biologische corridors en een daling van de waterkwaliteit. Bovendien kan dit leiden tot een intensivering van de waterafvoer, waardoor het risico op overstromingen aanzienlijk toeneemt. De toenemende verstedelijking kan ook de klimaatverandering doen toenemen en de ontwikkeling van stedelijke hitte-eilanden versterken. Het **herstellen van ecologische corridors** en het **versterken van groene ruimten in landelijke en stedelijke gebieden** is een mogelijke manier om de biodiversiteit te bevorderen.

Momenteel worden gebieden met vergelijkbare kenmerken (riviervalleien, kleigronden, kustgebieden, stedelijke gebieden, enz.) aan weerszijden van de grens vaak verschillend beheerd. Dit maakt het moeilijk om een gemeenschappelijke aanpak van risico's te ontwikkelen en oplossingen uit te werken om de veerkracht tegen klimaatverandering te versterken.

2.5. Transport

Zoals hierboven beschreven, zijn de klimaatverandering en de uitstoot van vervuilende stoffen gedeeltelijk toe te schrijven aan het grensoverschrijdend vervoer. De gebiedsdelen hebben gelijklopende doelstellingen wat betreft het **terugdringen van het autoverkeer, het bevorderen van het openbaar vervoer en het ontwikkelen van zachte en duurzame mobiliteit**.

Het **verbeteren van de doorstroming van de mobiliteit** ligt in de organisatie en de uitbreiding van het aanbod en het tot stand brengen van nieuwe vervoersverbindingen inclusief zachte mobiliteit. In dit verband betreuren de regio's het gebrek aan grensoverschrijdende infrastructuur verbindingen (zie bijlage 8 van de studie « Comprehensive analysis of the existing cross-border rail transport connections and missing links on the internal EU borders), de problemen met de transportverbindingen en de congestie op de wegen.

Tegelijkertijd maakt de ligging van het gebied op het kruispunt van de belangrijkste goederenstromen op het Europese continent het tot een strategisch gebied voor logistieke activiteiten. Volgens een in

2017 uitgevoerd onderzoek staat Wallonië op de vierde , Vlaanderen op de zevende en de regio Hauts-de-France op de dertiende plaats, wat betreft de aantrekkingskracht van internationale logistieke centra. Een deel van het grondgebied beschikt over een dicht netwerk aan transport infrastructuur en over een uitstekende toegankelijkheid tot de belangrijkste Europese metropoolregio's. Het is belangrijk vast te stellen dat deze grote stromen versterkt worden door een belangrijke internationale transit van vrachtwagens.

Wat de infrastructuur betreft, is het Seine-Schelde-kanaal, dat op termijn het Seine bekken met de Schelde zal verbinden, een Europees rivieren netwerk (gesteund door het Directoraat-Generaal Energie en Vervoer van de Europese Commissie) dat een alternatief biedt voor grensoverschrijdend transport over de weg. Ondanks de voordelen van het gebied op het vlak van logistieke aantrekkingskracht, blijft het goederenvervoer over de binnenwateren onderbenut als gevolg van bepaalde knelpunten en een laag aanbod aan intermodaliteit.

2.6. Toerisme en erfgoed

Het samenwerkingsgebied biedt een gevarieerd toeristisch aanbod dat gebaseerd is op een gemeenschappelijk materieel en immaterieel erfgoed aan beide zijden van de grens. Er zijn namelijk grote gespecialiseerde gebieden, met name riviertoeerisme, aqua toerisme en kusttoerisme, herdenkingstoerisme en natuurtoerisme. Wat de toeristische activiteit betreft, vertoont het aantal overnachtingen een positieve trend tot de komst van de COVID-19-crisis, hoewel er binnen het gebied verschillen waren (tussen 628 en 12.182 overnachtingen per 1.000 inwoners, afhankelijk van de regio). Het grootste deel van de bezoekers kwam uit eigen land.

Momenteel is de continuïteit van het aanbod over de grens niet systematisch gewaarborgd en hebben de toeristische en de culturele sectoren de neiging hun diensten afzonderlijk aan te bieden. De rijkdom aan toeristische en culturele activiteiten (riviertoeerisme, aqua toerisme, fietstoerisme, herdenkingstoerisme, industrieel toerisme, erfgoed toerisme en natuur toerisme, enz.) biedt een reeks mogelijkheden voor nieuwe of versterkte grensoverschrijdende samenwerking. Bovendien kan het samenwerkingsgebied zich meer profileren als een gebied dat duurzame vormen van toerisme bevordert die gericht zijn op de valorisatie van de natuurlijke rijkdommen van het gebied. Een andere uitdaging betreft de cultuur sector, evenementen sector en toeristische sector, aangezien de COVID-19-crisis geleid heeft tot een aanzienlijke verzwakking van de werkgelegenheid.

2.7. Gezondheidszorg

Het gebied laat weliswaar een relatief hoog aantal grensoverschrijdende stromen en samenwerkingsverbanden op het gebied van gezondheidszorg zien, maar staat voor verschillende uitdagingen. De drie samenwerkingsgebieden worden geconfronteerd met **gemeenschappelijke vraagstukken op het gebied van de publieke gezondheid**, zoals cardiovasculaire ziekten, seksueel overdraagbare aandoeningen en de aanpak van bepaalde verslavingen onder de bevolking (alcoholverslaving, tabaksverslaving, enz.).

In het gebied komen sterk uiteenlopende levensverwachtingen voor. Deze zijn over het geheel genomen hoger in het Vlaamse gebiedsdeel, gemiddeld aan de Franse kant en lager in het Waalse gebiedsdeel. Maar de **vergrijzing van de bevolking** heeft een invloed op het type aandoening en de behoeften aan zorgaanbod, waaronder medisch-sociale zorg (rekening houdend met een handicap, zelfstandigheid van oudere personen, enz.). De organisatie van **gemeenschappelijke acties op het gebied van preventie en gezondheidsbevordering** is van belang om de verbetering van de gezondheid van de verschillende groepen van de grens bevolking te garanderen. Tot slot maken veranderingen in de nationale en regionale voorschriften, vooral in België door het ontstaan van ziekenhuisnetwerken, een aanpassing van bepaalde bilaterale verdragen noodzakelijk.

In termen van **toegang tot de gezondheidszorg** telt het samenwerkingsgebied relatief weinig artsen per 100.000 inwoners in vergelijking met het Europees gemiddelde. Dit aantal is gestegen tussen 2011 en 2017, maar is zeer gering in de gebieden waar de dichtheid aan artsen reeds laag was (Henegouwen, Luxemburg), terwijl het aantal huisartsen in de dicht bevolkte gebieden dichtbij Rijsel, Arras, Brugge en Gent groter is. Dit verschijnsel is nog sterker met betrekking tot specialisten. Het percentage huisartsen dat de pensioengerechtigde leeftijd nadert, ligt hoger dan het Europese gemiddelde, wat het probleem nog verscherpt, wegens de moeilijkheden die de regio's ondervinden om artsen die met pensioen gaan te vervangen. Daarnaast stelt men eveneens een grensoverschrijdend tekort vast aan mobiliteit van professionals uit de gezondheidssector. De uitdagingen op het gebied van de toegang tot de zorg zullen de komende jaren dan ook waarschijnlijk nog groter worden. Bovendien maakte in 2019, 21% van de Belgische bevolking gebruik van online gezondheidsdiensten, tegenover slechts 12% van de Franse bevolking, waardoor e-gezondheid nog steeds te weinig gebruikt wordt.

De **beschikbaarheid van ziekenhuiszorg** is relatief goed in het samenwerkingsgebied. Het aantal ziekenhuisbedden per 100.000 inwoners is hoger dan het Europees gemiddelde in alle gebieden van het samenwerkingsgebied, met uitzondering van de provincie Luxemburg. Niettemin is het aantal ziekenhuisbedden elk jaar met gemiddeld 5,04 bedden per 100.000 afgenomen als gevolg van het beleid ter bevordering van ambulante zorg, dat een verkorte opnameduur in ziekenhuizen beoogt. Deze afname leidt tot een mogelijke verzaaiing van de diensten, zoals tijdens de COVID-19-crisis. De huidige crisis heeft ook enkele functioneringsproblemen van de gezondheidszorgsystemen zichtbaar gemaakt en het belang van grensoverschrijdende samenwerking geaccentueerd, ter bevordering van de mobiliteit van patiënten en een snelle ziekenhuisopname om de ziekenhuizen te ontlasten.

Het is een feit dat de grensoverschrijdende patiëntenstromen tussen België en Frankrijk niet in evenwicht zijn. In 2014 deden 25.994 Fransen een beroep op Belgische gezondheidszorg, tegen 7.123 Belgen die gebruik maakten van de Franse gezondheidszorg. In 2017 waren er in totaal 16.591 grensoverschrijdende patiënten in de verschillende georganiseerde zones voor grensoverschrijdende toegang tot medische zorg (ZOAST), met sterk asymmetrische stromen. Deze verschillende stromen concentreren zich ook in bepaalde gebieden. 49% van de grens patiënten tussen Frankrijk en België zijn afkomstig uit het departement Ardennes, en 34% van alle Franse grens patiënten komen uit het departement Nord. In 2017 hebben vier Belgische ziekenhuizen (Ziekenhuis van Moeskroen, de universiteitsziekenhuizen UCL Namen in Mont-Godinne, UCL Namen in Dinant en de Vivaliaklinieken) 90% van het aantal grens patiënten opgenomen. De patiëntenstromen van België naar Frankrijk bevinden zich vooral voorbij het uiterste oosten van het samenwerkingsgebied (buiten de zone dus) (ziekenhuis Mont Saint Martin) en in de Rijselse metropool (ziekenhuis van Tourcoing en universitair ziekenhuis van Rijsel).

De ontwikkeling van de ZOAST heeft de toegankelijkheid van de zorg rond de grens in het samenwerkingsgebied bevorderd. Hierdoor kunnen ziekenhuizen zich specialiseren door de meest geavanceerde apparatuur aan te schaffen en de bronnen efficiënter te gebruiken. Dankzij de ZOAST konden enkele administratieve en juridische belemmeringen die samenhangen met zorg in het buitenland worden weggenomen. Hoewel de ZOAST de toegankelijkheid van zorg in sommige grensgebieden (Eurometropool Lille-Kortrijk-Tournai en Ardennes) aanzienlijk hebben verbeterd, zijn er nog **enkele gebieden verder van de grens en op het platteland met minder voorzieningen en waar de afstand tot gezondheidszorg groot is**. Een andere uitdaging is dat ZOAST oorspronkelijk ontworpen zijn voor ziekenhuis- en spoed hulp. **Verpleging, thuiszorg, bejaardenzorg, zorg voor chronische zieken of psychologische zorg vallen daarom niet onder de ZOAST**.

2.8. Sociale integratie en gemeenschapsgerichte diensten

Op het vlak van sociale integratie toont de EU-index voor sociale vooruitgang scores voor het samenwerkingsgebied die hoger zijn dan of vergelijkbaar zijn met het Europese gemiddelde. Aan Vlaamse zijde zijn de scores aanzienlijk hoger. De belangrijkste verschillen betreffen de indicatoren van de **toegang tot en de kwaliteit van de openbare diensten**. Grensoverschrijdende samenwerking zou

het mogelijk kunnen maken deze ongelijkheden aan te pakken en oplossingen voor te stellen op basis van de identificatie van groepen die kwetsbaar zijn voor sociale uitsluiting en armoede. Verschillende delen van het samenwerkingsgebied hebben verschillende concentraties kwetsbare personen (eenoudergezinnen, bejaarden, langdurig werklozen, enz.).

Grensoverschrijdende samenwerking kan bijdragen tot het experimenteren met en het ondersteunen van specifieke initiatieven en beleidsinstrumenten voor deze groepen. Bijvoorbeeld projecten die gericht zijn op **sociale innovatie of de bevordering van de sociale economie**. Verbetering van de toegankelijkheid van overheidsdiensten kan ook bijdragen tot een betere sociale inclusie van kwetsbare groepen. In sommige plattelandsgebieden is de toegankelijkheid tot de openbare diensten zeer beperkt. Dit is duidelijk aan het licht gekomen door de huidige gezondheidscrisis, die ook aangetoond heeft dat er nood is aan het verspreiden van relevante informatie naar de grensoverschrijdende bevolkingsgroepen m.b.t de geldende beperkingen.

3. Strategieën van het samenwerkingsgebied

De ontwikkeling van de gebieden is gebaseerd op ander regionaal of lokaal beleid in lijn met de prioriteiten van het programma France-Wallonie-Vlaanderen (niet-limitatieve lijst):

- Vlaamse regio: Slimme specialisatiestrategie voor een gericht clusterbeleid (2013), globale strategie voor slimme specialisatie S3 en ondernemerschap (2018, 2019), Masterplan van de provincies West- en Oost-Vlaanderen, enz.
- Waalse regio: relanceplan, Digital Wallonia, Circular Wallonia, Plan Air Climat Energy (PACE) 2030, Regionale Beleidsverklaring (2019-2024), slimme specialisatiestrategie (2020), strategisch plan voor de Tussen-Samber-en-Maas (2017), enz.
- Frankrijk (regio's Hauts-de-France en Grand-Est): Slimme specialisatiestrategie S3, Relanceplan, Plan contracten Staat-Regio, regionale ontwikkelingsschema's voor economie, innovatie en internationalisering, regionale schema's voor hoger onderwijs, onderzoek en innovatie, ERBM (verbintenis voor de vernieuwing van het mijnbekken van Nord en Pas-de-Calais), SAT-pact (Samber-Avesnois-Thiérache), Ardennenpact, enz.

Het samenwerkingsgebied bevat vier gebieden met een slimme specialisatiestrategie: het Vlaams Gewest, het Waals Gewest, de Regio Hauts-de-France en de Regio Grand Est. De RIS3 bestaan uit strategische interventiedomeinen en transversale prioriteiten gelinkt aan de transities (industriële, ecologisch, digitaal, enz.) en de meeste daarvan omvatten clusteringsbeleid (netwerken van bedrijven of concurrentie clusters voor de onderstaande sectoren). De vier strategieën vertonen overeenkomsten:

Op het vlak van de geselecteerde strategische gebieden:

- **Materialen:** nanomaterialen, kunststoffen, samengestelde materialen, biomassa, textiel technieken, enz.
- **Energie:** energie-efficiëntie, ecologisch en duurzaam bouwen, groene chemie, biomassa, hernieuwbare energiebronnen, enz.
- **Gezondheid:** innovatieve therapieën, medische biotechnologie, moleculaire diagnostiek, preventieve gezondheid, curatieve gezondheid, vroegtijdige diagnose, e-gezondheid, mobiele gezondheid, pandemie, enz.
- **Mobiliteit:** duurzame mobiliteit, multimodale mobiliteit, gedeelde mobiliteit, Mobility as a Service, fietsen, logistiek, enz.
- **Voeding:** verantwoorde landbouw, agrovoeding, toeleveranciers van de voedingsindustrie, korte keten, enz.

Op het vlak van hun transversale prioriteiten:

- **Industriële/digitale Transitie:** STEM (wetenschap, technologie, ontwerp en toegepaste wiskunde), Informatie- en communicatietechnologieën, robotica, technologieoverdracht,

digitalisering, automatisering, Artificiële Intelligentie, cybersecurity, *Internet of Things*, 3D-printing, E-administratie, open data, enz.

- **Milieu Transitie:** bodemherstel, watercyclus, verantwoorde landbouw, milieutoezicht, technologieën voor aanpassing aan de klimaatverandering, enz.

Ten slotte zijn er nog strategieën op grensoverschrijdende schaal, zoals de Stratégie de l'Ardenne Transfrontalière en Marque Ardenne of de strategieën van de Europese groeperingen voor territoriale samenwerking West-Vlaanderen/Flandre-Dunkerque-Côte d'Opale en de Eurometropool Lille-Kortrijk-Tournai en "Europees natuurpark Scarpe-Schelde" in opbouw.

4. Lessen geleerd uit ervaringen in het verleden

4.1. Een bewezen staat van dienst op het vlak van samenwerking

Het gebied dat deel uitmaakt van het programma is bijzonder dynamisch op het vlak van grensoverschrijdende samenwerking, en dat al meer dan 30 jaar. De programmaperiode 2014-2020 heeft deze dynamiek opnieuw onderstreept: meer dan 1.200 projectpartners zijn betrokken bij de uitvoering van 162 projecten (voor 400 ingediende dossiers) en 71 geplande microprojecten (voor meer dan twee keer zoveel aanvragen) in die periode. Zoals in de in-itinere-evaluatie bevestigd wordt, bevindt de overgrote meerderheid van projectpartners zich in een strook langs de grens. Bovendien zijn in beide fasen van deze evaluatie een aantal bevindingen en aanbevelingen op het gebied van processen en governance vastgesteld, waarbij werd benadrukt dat het programma goed functioneert. De voornaamste bevindingen luiden als volgt² :

- Het programma geniet een zeer goede reputatie op het terrein en heeft geen moeite om kandidaten aan te trekken (vooral nieuwe projectpartners), zodat het een uitstekende programmeringsgraad heeft.
- De timing voor de oproepen tot het indienen van projecten en de informatie over de selectiecriteria moeten worden verduidelijkt, met name om de operationele strategie van het programma en de selectie van de projecten beter op elkaar af te stemmen en de nadruk te leggen op de grensoverschrijdende meerwaarde, op de bijdrage van de projecten aan de doelstellingen van het programma en op hun territoriale impact.
- De bepalingen van het programma moeten beter in aanmerking genomen worden bij het selectieproces, waarvan de termijnen verkort kunnen worden. En de administratieve processen met betrekking tot budgetten, financieringsplannen, zoeken naar medefinanciering en staatssteun moeten verder vereenvoudigd worden, met name voor de uitvoering van microprojecten.
- Op het gebied van communicatie, moeten de partner autoriteiten van het programma en de projectleiders verder worden gesensibiliseerd om zo de overdracht van informatie te verzekeren die door hen verdeeld wordt.
- Het belang van het onderhouden van het systeem van begeleiding van de geaccepteerde projecten waarbij de rol van het begeleidingscomité verder wordt uitgediept.

De programmaperiode 2014-2020 wordt ook gekenmerkt door de ontwikkeling van een nieuw instrument voor samenwerking: de projectenportefeuille. Voor de projectenportefeuilles kunnen de programma-autoriteiten vooraf kernthema's voor het programma vastleggen (Top-Downbenadering). Naast "klassieke" projecten en microprojecten wilde het programma de projectpartners de mogelijkheid bieden projectenportefeuilles samen te stellen om tegelijkertijd een cluster van samenhangende projecten te presenteren, waarbij de energie gebundeld wordt rond een strategisch thema, sector of gebied. Zoals in de tussentijdse evaluatie benadrukt wordt, heeft het portefeuille concept het mogelijk gemaakt synergieën tot stand te brengen, acties van projectpartners te bundelen en kruisbestuiving tussen projecten aan te moedigen. In totaal werden vijf portefeuilles gefinancierd, waarbij het ging om 40 projecten op verschillende gebieden, zoals technologische innovatie, bio pesticiden, de ontwikkeling

---

² De behandeling van deze opmerkingen is opgenomen in bijlage 1.

van de houtindustrie en de ontwikkeling van het toerisme in de grensoverschrijdende Ardennen en de Leievallei.

Ten slotte hebben de microprojecten, die reeds drie generaties meegaan, opnieuw hun relevantie bewezen. Zij maken het met name mogelijk dat behoeften op het terrein naar boven komen ("bottom-up"-dynamiek) en dragen rechtstreeks bij tot de versterking van de eigen inbreng in en de zichtbaarheid van de Europese programma's allereerst bij de kleinste organisaties die deze microprojecten uitvoeren en bij de burgers.

4.2. De noodzaak om in te zetten op kapitalisatie

Steunend op deze rijke ervaring van grensoverschrijdende samenwerking heeft het programma gezorgd voor de vorming van een groot aantal initiatieven, waarvan sommige een duurzame invloed op de gebieden en de bevolking hebben gehad. Sommige initiatieven waren aanleiding tot nieuwe projecten, andere worden voortgezet zonder financiering van Interreg. Een weer andere vertegenwoordigen goede praktijken om in de rest van het gebied en/of op grotere schaal te worden geëxploiteerd/uitgerold. Het is dan ook van essentieel belang dat alle opgedane ervaring (gegevens van projecten, in kaart brengen van stakeholders, projectresultaten, enz.) gevaloriseerd wordt, met het oog op valorisatie, verderzetting en uitdieping van de aangegane samenwerkingen. De vijf voorgaande programmaperiodes maken het mogelijk het nieuwe programma toe te spitsen op:

- De elementen die het mogelijk maken de inhoud van de projecten verder uit te werken (thema's die in de vorige programma's aan bod gekomen zijn, zoals onderzoek en innovatie, opleiding, werkgelegenheid, steun aan ondernemingen, milieubescherming, waterbeheer, biodiversiteit, mobiliteit, gezondheid, sociale inclusie of toerisme) op basis van de resultaten van de vorige projecten, waarbij de uit te diepen prioriteiten gekapitaliseerd en geïdentificeerd worden (bv. een resultaat op grotere schaal ontwikkelen, een succesvol resultaat te ontwikkelen in een bredere thematische context, enz.).
- De koppeling tussen de reeds actieve stakeholders en de stakeholders die een nieuwe meerwaarde bieden.
- De elementen die het mogelijk maken nieuwe projecten voor te stellen (bv. een nieuw grensoverschrijdend dienstenaanbod, enz.) of met anderen te experimenteren om in te spelen op nieuwe uitdagingen, met name door middel van microprojecten, die daarvoor een geschikt format hebben.
- De elementen die het mogelijk maken beter rekening te houden met de realiteit op het terrein door top-down en bottom-up benaderingen te combineren. Dit maakt het ook mogelijk de flexibiliteit te handhaven naargelang de behoeften gedurende de volledige programmaperiode.

4.3. De noodzaak om vergelijkbare en gemeenschappelijke gegevens te benutten

Ondanks de vele jaren van gezamenlijke werkzaamheden, heeft het gebied nog last van het gebrek aan vergelijkbare gemeenschappelijke gegevens, die samengevoegd en regelmatig bijgewerkt kunnen worden. Het verzamelen en gezamenlijk opbouwen van ontbrekende statistische gegevens, met name over onderwerpen die verband houden met gezondheid, opleiding, werkgelegenheid, huisvesting, sociale ongelijkheid, economie, burgerschap of milieu, is dus van fundamenteel belang voor het grensoverschrijdend gebied. Het delen, benutten en analyseren van deze gegevens met professionals en het grote publiek is ook zeer belangrijk om gemeenschappelijke problematieken te identificeren en samen aan passende oplossingen te werken. De gezondheids crisis heeft overigens de noodzaak onderstreept om informatie naar de burgers over de grens te verspreiden, zoals bijvoorbeeld de modaliteiten voor opleiding en werkgelegenheid, informatie inzake sociale bescherming, de toegankelijkheid van diensten, enz.

4.4. Het opheffen van de vastgestelde juridisch-administratieve belemmeringen

Evenzo leidt de grensoverschrijdende samenwerking niet altijd tot het overkomen van de administratieve en juridische belemmeringen, bijvoorbeeld met betrekking tot werkgelegenheid, milieu of de erkenning van diploma's. Daarnaast kan het opheffen van deze belemmeringen bemoeilijkt worden door de uiteenlopende bevoegdheden van de autoriteiten aan beide zijden van de grens. De actoren van het programma willen dan ook een flexibele methodologie van samenwerking ontwikkelen om een beroep te kunnen doen op de bevoegde instanties om een vastgesteld obstakel op te heffen.

Deze missie zal zich kunnen baseren op de Frans-Belgische parlementaire werkzaamheden waarin de in 2013-2014 geactualiseerde wettelijke en administratieve belemmeringen geïnventariseerd werden. Daarnaast zou zij gebruik kunnen maken van de Border Orientation Paper (2019) en van de inventarisatie van juridische en administratieve belemmeringen die de Europese Commissie in 2017 uitgevoerd heeft.

4.5. Ondersteuning van de verschillende territoriale structureringen en de thematische overlegruimtes

De ervaringen uit het verleden laten onmiskenbaar de relevantie en de effectiviteit zien van de grensoverschrijdende aanpak om samen te werken aan gemeenschappelijke problematieken. Niettemin is de territoriale en thematische structuring binnen het samenwerkingsgebied zeer heterogeen. Zo beschikken sommige gebieden niet over een grensoverschrijdende structuring, terwijl deze in andere gebieden reeds zijn opgezet en al op een verder ontwikkeld niveau functioneren. Het programma 2021-2027 moet enerzijds de mogelijkheid bieden om de reeds opgezette structuren, via een EGTS (bijvoorbeeld), of die zich in het proces van structuring bevinden, te ondersteunen om verder te gaan in hun proces van integratie door middel van geavanceerde grensoverschrijdende projecten, en anderzijds de ontbrekende schakels en denkbare oplossingen identificeren voor de nog weinig of niet gestructureerde gebieden die willen beginnen met een dergelijke dynamiek. Met andere woorden, voor de reeds georganiseerde gebieden met beheersstructuren, zal het programma uitsluitend project dynamieken begeleiden en niet de structuren zelf financieren.

Daarentegen zou een begeleiding van het programma voor thematische overlegruimtes mogelijk zijn (werkgelegenheid, ...).

5. Gemeenschappelijke investeringsbehoeften, complementariteiten en synergieën met andere programma's en financieringsinstrumenten

Het Interreg Programma France -Wallonie -Vlaanderen richt zich op factoren die versterking bieden op grensoverschrijdende schaal. Zo zal aandacht besteed worden aan de samenhang en de complementariteit van het programma France-Wallonie-Vlaanderen met de regionale strategieën en met de strategieën van andere Europese programma's die in elk van de regio's uitgevoerd worden :

- **De operationele programma's van het EFRO-ESF+** die op beperkte schaal betrekking hebben op talrijke gemeenschappelijke thema's van het OP: onderzoek, steun aan KMO's, innovatie, steun voor duurzame ontwikkeling, milieu en energie, beroepsopleiding, gezondheid, enz.
- **De operationele programma's ESF+** die zich met name bezighouden met de problematieken van werkgelegenheid en sociale en professionele integratie
- **De andere Interreg programma's**
- **Het programma Horizon Europe** over ondersteuning van onderzoek
- **De Europese sectorale programma's** (waaronder de programma's met betrekking tot milieu of cultuur)
- **De regionale instrumenten** ter ondersteuning van regionale ontwikkeling.

De door de partners van het programma vastgestelde doelstellingen en acties zijn bedoeld om aldus de regionale strategieën te ondersteunen, door te beantwoorden aan de grensoverschrijdende uitdagingen of door te investeren op terreinen waar de grensoverschrijdende samenwerking een wezenlijk toegevoegde waarde levert. Bovendien beoordelen de functionele administraties alle projecten die in het kader van de ESIF worden ingediend, waardoor voor meer samenhang wordt gezorgd. Het Interreg

Programma houdt rekening met deze programma's om complementariteit te bieden, voor problematieken die gemeenschappelijk zijn voor verschillende gebieden van het grensoverschrijdende gebied en/of voor problematieken waarvoor een antwoord op grensoverschrijdende schaal een meerwaarde biedt ten opzichte van een lokaal of niet gedeeld antwoord. Het Interreg P-programma France-Wallonie-Vlaanderen integreert steun voor onderzoek, voor uitwisseling van praktijken of voor experimenten die kunnen worden uitgebreid en verspreid dankzij ad hoc financiële steun. Het programma France-Wallonie-Vlaanderen wenst gericht of ad hoc op te treden voor de financiering, voltooiing of verbetering (per type project of budget) van een welbepaald aantal infrastructuren (van een redelijke financiële omvang) en/of structurerende voorzieningen voor grensoverschrijdend gebruik, waarbij grensoverschrijdend gebruik wordt gedefinieerd hetzij:

- volgens oorsprong: de inplanting is op de grens of overschrijdt de grens
- volgens bestemming: de inplanting is in het impactgebied van het programma en moet verplicht ten goede komen aan een grensoverschrijdend doelpubliek. Het gaat hier dus duidelijk om het poolen dat het mogelijk maakt schaalvoordelen te realiseren (in plaats van aan weerszijden een onderbenutte uitrusting te hebben, een gemeenschappelijke investering te doen die een geoptimaliseerd gebruik toelaat) of het bereiken van een kritische massa die de relevantie van de investering rechtvaardigt.

6. Conclusie en rechtvaardiging van de strategische richtingen voor Interreg VI

Het samenwerkingsprogramma France-Wallonie-Vlaanderen heeft tot doel de grensoverschrijdende samenwerking een nieuwe kwalitatieve sprong voorwaarts te geven, zodat zij een grotere rol kan spelen in de groei van de grensoverschrijdende regio en in de duurzame economische, sociale en territoriale samenhang van de grensgebieden waaruit zij bestaat. Zo werden vanaf de eerste werkzaamheden voor de opmaak van het programma zowel de socio-economische actoren als de institutionele partners van het gebied via een grensoverschrijdende aanpak (thematische workshops, interviews, vergaderingen, enz.) betrokken bij de vastlegging van de strategie. De strategie is in overeenstemming met het op Europees niveau opgelegde regelgevingskader, en met name met het cohesiebeleid, maar vormt ook een aanvulling op de programma's in het kader van de doelstelling "Investeren in groei en werkgelegenheid" die in de verschillende regio's uitgevoerd worden.

Het Interreg P-programma, met zijn 360-graden visie rond de grens, vormt een schakel tussen de verschillende regionale strategieën en ook tussen de bevolking en gebieden aan weerszijden van de grens. In het kader van de grensoverschrijdende selectie van de acties (gemeenschappelijke beoordelingsgroepen, stuurgroepen, enz.) spreekt het vanzelf dat de te financieren projecten, op straffe van niet-ontvankelijkheid, aan de volgende voorwaarden moeten voldoen.

- Een **sterke grensoverschrijdende meerwaarde** aantonen (de resultaten van het project zouden niet bereikt kunnen worden zonder een beroep te doen op een grensoverschrijdende uitvoering)
- Een **grensoverschrijdend partnerschap** om vanaf de ontwerpfase de ontwikkeling van het project te verzekeren (de uitvoering van het project zou zonder grensoverschrijdend partnerschap niet gerealiseerd kunnen worden)
- In overeenstemming zijn met de **programma strategie** en bijdragen tot de verwezenlijking van de in het programma vastgestelde resultaten

Wat de strategie voor de periode 2021-2027 betreft, bevestigen de programma partners hun bereidheid om deze uit te voeren door hun inspanningen tot samenwerking op meerdere gemeenschappelijke uitdagingen en doelstellingen toe te spitsen.

Ten eerste beoogt het programma de **inspanning op het gebied van onderzoek en ontwikkeling** binnen het samenwerkingsgebied te vergroten, en *in fine* het innovatiepotentieel van de ondernemingen in de als strategisch beschouwde (slimme specialisatie) sectoren, met het oog op de economische ontwikkeling en het creëren van werkgelegenheid en/of voor sectoren waarvoor complementariteiten bestaan aan beide kanten van de grens. Dit houdt in: de begeleiding van de KMO's in hun ontwikkeling, hun innovatieactiviteiten, met name op het gebied van digitalisering, en internationaal, vooral aan de andere kant van de grens.

Ten tweede zet het programma de ambitie verder om **door te gaan met de bescherming en het behoud van de grensoverschrijdende natuurlijke bronnen in een perspectief van aanpassing aan de klimaatverandering**, en in het bijzonder ten aanzien van het beheer van waterbronnen en natuurlijke en technologische risico's.

In datzelfde perspectief is het programma erop gericht de grensoverschrijdende duurzame mobiliteitspatronen te verbeteren voor zowel personen als voor goederen. Het zal eveneens gaan om het werken aan een verhoging van de kwaliteit en aan het grensoverschrijdend aanbod op het vlak van duurzaam multimodaal transport.

Daarnaast wil het programma doorgaan met de **valorisatie van het grensoverschrijdende toeristische, culturele en historische erfgoed**, door beter geïntegreerde acties en maatregelen voor professionalisering van de betrokken actoren te ondersteunen.

De partners willen bovendien **ondersteuning bieden aan de samenhang in het gebied en het creëren van werkgelegenheid** in alle woongebieden en grensoverschrijdende werkgelegenheid, door ondersteuning van een grotere integratie van de grensoverschrijdende arbeidsmarkten. Dit aspect sluit ook aan bij de wil om een geïntegreerd grensoverschrijdend opleidings- en kwalificatie aanbod te ontwikkelen, om een betere toegankelijkheid van opleidingsprogramma's aan beide kanten van de grens te bevorderen en de inzetbaarheid van personen op een grensoverschrijdende schaal te vergroten. Gezien de gemeenschappelijke uitdagingen op het gebied van gezondheid in het gebied, wil het samenwerkingsprogramma **het aanbod van grensoverschrijdende diensten voor de bevolking op het gebied van gezondheid en sociale voorzieningen ontwikkelen en een permanent karakter geven**.

De verbetering van het bestuur (met inbegrip van het programma) en van de grensoverschrijdende samenwerking door de invoering van geschikte instrumenten voor een geïntegreerd beheer zal ook een doel van het programma zijn.

Deze verschillende keuzes passen in het kader van een viervoudige visie:

1. Een continuïteit met de reeds onder Interreg V uitgevoerde soort activiteiten waarborgen en de genoteerde verworvenheden kapitaliseren
2. Grensoverschrijdende, duurzame en structurerende instrumenten ontwikkelen om de samenwerking in te passen in een bestuur op korte, middellange en lange termijn
3. Het combineren van 'top-down'- en 'bottom-up'-benaderingen ten gunste van de actoren van de gebieden
4. Het combineren van de verschillende intensiteitsniveaus in de samenwerking die de projectenportefeuilles, de 'klassieke' projecten en de microprojecten kunnen vertegenwoordigen. Deze laatste, met name gericht op lokale actoren en verenigingen, zullen via een specifiek fonds uitgewerkt worden.

Verschillende principes zijn derhalve leidend geweest voor het ontwerp van het programma, zoals:

- Het benadrukken van acties gericht op sectoren met een hoog potentieel en gebieden die een sterke complementariteit vertonen om de sociale en duurzame economische ontwikkeling, het creëren van werkgelegenheid en de samenhang in de gebieden te versnellen, en voor welke de grensoverschrijdende samenwerking een onmiskenbare meerwaarde biedt
- De uitbreiding en verduurzaming van de synergieën tussen de regionale strategieën voor economische ontwikkeling, sociale ontwikkeling, milieu en gebiedsontwikkeling, met het oog op meer effectiviteit, en op termijn, meer impact
- De versterking van de verworvenheden van de grensoverschrijdende samenwerking en integratie door het opzetten van bestuursprojecten en een grensoverschrijdend "observatorium".

Om dit doel te bereiken hebben de partners ervoor gekozen hun strategie te organiseren rond **vier strategische doelstellingen** en een **specifieke Interreg-doelstelling** conform de verordening en de voorgeschreven thematische concentratie rondom de strategische doelstellingen 2 en 4, en een maximum van twee andere strategische doelstellingen:

- **Beleidsdoelstelling 1:** ‘Een concurrerender en slimmer Europa door de bevordering van innovatieve en slimme economische transformatie en regionale ICT-connectiviteit’
- **Beleidsdoelstelling 2:** ‘Een groenere, koolstofarme transitie naar een koolstofneutrale economie en een veerkrachtig Europa door de bevordering van een schone en rechtvaardige energietransitie, groene en blauwe investeringen, de circulaire economie, klimaatmitigatie en -adaptatie, risicopreventie en -beheer, en duurzame stedelijke mobiliteit’
- **Beleidsdoelstelling 3 :** « Een meer verbonden Europa door vergroting van de mobiliteit »
- **Beleidsdoelstelling 4 :** ‘Een sociaal en inclusiever Europa door uitvoering van de Europese pijler van sociale rechten’
- **Specifieke Interreg-doelstelling (ISO 1) :** ‘Een beter op samenwerking gebaseerd bestuur’

De circulaire economie, digitalisering, het sociale, onderwijs en opleiding zullen transversale hefboomen zijn voor deze verschillende strategische doelstellingen.

Overzicht van de strategie

Geselecteerde beleidsdoelstelling	Geselecteerde specifieke doelstelling	Prioriteit van het programma	Verantwoording van de selectie
BD 1 – Een concurrerender en slimmer Europa door de bevordering van innovatieve en slimme economische transformatie en regionale ICT-connectiviteit	Sd 1.1 – Het ontwikkelen en versterken van onderzoeks- en innovatie capaciteiten en het invoeren van geavanceerde technologieën	Prioriteit 1 – Ondersteunen van het bedrijfsleven, de groei en de heropleving (relance) van de economische activiteit via innovatie en toegepast onderzoek.	Om de verschillen tussen de zijden te verkleinen en de ontwikkeling van economische activiteit en werkgelegenheid te stimuleren, beoogt het programma het aanpassingsvermogen m.b.t. de digitale, ecologische en industriële transitie, en de veerkracht van bedrijven te versterken.
	Sd 1.3 – Het versterken van de duurzame groei en het concurrentievermogen van de KMO's en het creëren van banen in KMO's, onder meer door middel van productieve investeringen		In de eerste plaats voorziet het programma in de begeleiding van de ontwikkeling en verbetering van hun onderzoeks- en innovatie capaciteiten. De focus van het toepassingsgebied van het programma Interreg VI ligt op een beperkt aantal terreinen die voortvloeien uit de mapping van de specialisatie strategieën (RIS3) van de zijden, waardoor een hefboomeffect gecreëerd kan worden: materialen, energie, gezondheid, mobiliteit, industrie, digitalisering, voeding en milieu. Deze sectoren zijn aan beide kanten van de grens aanwezig, maar zijn gebaseerd op uiteenlopende componenten en heterogene prestatieniveaus. De keus om beleid voor technologische innovatie te structureren en te richten via toegepast onderzoek is een uiting van de wil om te antwoorden op de gedeelde uitdagingen van België en Frankrijk. Daarnaast, gezien de centrale rol van de KMO's in de grensoverschrijdende economische gebieden, wil het programma de begeleidingsinstrumenten

			van de KMO's delen en de initiatieven ten gunste van hen coördineren. De partners van het programma willen ook meer steun geven aan sociale innovatie en onderwerpen die verband houden met maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) en de sociale solidaire economie (SSE)
BD 2 – Een groenere, koolstofarme transitie naar een koolstofneutrale economie en een veerkrachtig Europa door de bevordering van een schone en rechtvaardige energietransitie, groene en blauwe investeringen, de circulaire economie, klimaatmitigatie en -adaptie, risicopreventie en -beheer, en duurzame stedelijke mobiliteit	Sd 2.4 – Het bevorderen van de aanpassing aan de klimaatverandering en ramprisicovermindering en-weerbaarheid. rekening houdend met op t ecosyste men gebaseerde benaderingen	Prioriteit 2 – De veerkracht en de aanpassing van de gebieden aan de risico's van klimaatverandering versterken	Het gehele samenwerkingsgebied wordt geconfronteerd met de klimaatverandering en de druk die afkomstig is van verschillende menselijke activiteiten (industrie, intensieve landbouw, enz.). Dit heeft verschillende gevolgen voor het gebied: toename van overstromingen, verslechtering van de waterkwaliteit, toename van de atmosferische vervuiling, verkleining van de biodiversiteit, enz. Deze veranderingen kunnen aanzienlijke materiële schade veroorzaken en schade toebrengen aan het natuurlijke kapitaal en de bevolkingsgezondheid in het samenwerkingsgebied.
	Sd 2.5 – Het bevorderen van de toegang tot water en het bevorderen van duurzaam waterbeheer		De impact van de klimaatverandering onderstreept de noodzaak van invoering van een samenwerking tussen de zijden, gebaseerd op een lokale en totaalaanpak en rekening houdend met de kenmerken (bijv. rivierdalen, kleigronden, kustgebieden, stedelijke gebieden, plattelandsgebieden) van het gebied en een harmonisatie van de aanduiding, valorisatie en het beheer van de beschermde gebieden aan beide kanten van de grens.
	Sd 2.7 – Het verbeteren van de bescherming en behoud van de natuur , de biodiversiteit en de groene infrastructuur , ook in stedelijke gebiedern, en het verminderen van alle vormen van verontreiniging		De uitwerking van een gemeenschappelijke benadering van de risico's en het formuleren van gezamenlijke oplossingen kunnen bijdragen aan versterking van de veerkracht van het gebied en de gevolgen van de klimaatveranderingen verminderen. Deze nieuwe benadering maakt het met name mogelijk een duurzaam waterbeheer te bevorderen, de biodiversiteit van de gebieden te versterken, de impact van de klimaatverandering op het milieu te beperken en elke vorm van vervuiling te behandelen. De benadering kan worden ondersteund door de invoering van nieuwe concepten of businessmodellen gebaseerd op eco-technologieën.
			Wat de circulaire economie betreft, kan een toenadering tussen de strategieën door het in kaart brengen van grensoverschrijdende waardeketens (met inbegrip van energie) een mogelijkheid tot samenwerking zijn, voornamelijk wetende dat afval afkomstig

			van de ene kant van de grens aan de andere kant van de grens gevaloriseerd kan worden, op voorwaarde dat de regelgeving geharmoniseerd wordt.
BD 3 - Een meer verbonden Europa door vergroting van de mobiliteit	Sd 3.2 – het ontwikkelen en versterken van duurzame, klimaatbestendige, intelligente en intermodale nationale, regionale en lokale mobiliteit, met inbegrip van verbeterde toegang tot TEN-T en grensoverschrijdende mobiliteit	Prioriteit 3 - Verbeteren van de grensoverschrijdende mobiliteitspatronen (personen en goederen) en bevorderen van duurzame, multimodale, stedelijke en landelijke mobiliteit bestand tegen klimaatverandering	<p>Om de gevolgen van de klimaatverandering en de uitstoot van vervuilende stoffen die mede het gevolg is van grensoverschrijdend vervoer te verminderen, wensen de zijden multimodaal en duurzaam vervoer te bevorderen. De opzet van "mobipunten", plaatsen waar het aanbod van mobiliteitsdiensten samenkomt. Deze punten zijn bestemd voor de grensoverschrijdende reizigers en hebben als doel de multimodale integratie (openbaar vervoer, fiets, auto, enz.) te bevorderen.</p> <p>Bovendien worden de grensbewoners geconfronteerd met inconsistenties op het gebied van de grensoverschrijdende mobiliteit (ticketingsysteem, aansluitingen, informatie voor reizigers, toegankelijkheid van vervoersnetwerken, enz.) Versterking van het overleg tussen de (openbare) vervoersstructuren zou dan ook een manier zijn om een einde te maken aan de inconsistenties in de grensoverschrijdende mobiliteit en om de kwaliteit van het vervoersaanbod te verbeteren ten voordele van de mensen en de bedrijven.</p> <p>Het samenwerkingsgebied is door zijn ligging ook een belangrijk logistiek knooppunt en Europees vervoersnetwerk (goederen en personen). De zijden betreuen echter het gebrek aan grensoverschrijdende infrastructuurverbindingen (zie bijlage 8 van de studie "Comprehensive analysis of the existing cross-border rail transport connections and missing links on the internal EU borders"), de problemen met de transportverbindingen en de congestie van de wegen. Zij zijn dan ook van plan om de ontbrekende verbindingen te bestuderen om oplossingen te vinden. De vraag van het grensoverschrijdend beheer van transport in transit verdient eveneens aandacht. Doel hiervan zou zijn de continuïteit van het mobiliteitsaanbod (dagelijkse mobiliteit, mobiliteit voor vrijetijdsbesteding, carpooling, vrachtvervoer, enz.) in het samenwerkingsgebied te waarborgen, rekening houdend met het vervoer in de stadsrand en de verbindingen tussen landelijke en stedelijke gebieden.</p> <p>De partners wensen ook de connectiviteit</p>

			op het platteland te ondersteunen, onder meer op basis van intensievere digitale toepassingen.
BD 4 – Een socialer en inclusiever Europa door uitvoering van de Europese pijler van sociale rechten	Sd 4.1 – Het verbeteren van de de effectiviteit en de inclusiviteit van de arbeidsmarkten en de toegang tot hoogwaardige werkgelegenheid door het ontwikkelen van sociale infrastructuur en het bevorderen van de sociale economie	Prioriteit 4 – Ondersteunen van de gezondheids-, sociale, culturele en toeristische samenhang van het grondgebied	<p>Om te beantwoorden aan de behoeften van zowel bedrijven als individuele personen beoogt het programma de arbeidsmarkten efficiënter te maken door middel van duurzame werkgelegenheid, ondersteuning van mobiliteit en levenslang leren, en de ontwikkeling van vaardigheden die afgestemd zijn op de behoeften van de bedrijven in het gebied.</p> <p>De toeristische en culturele sector zijn kwetsbaar als gevolg van de COVID-19-crisis. Om dit te verhelpen wensen de regio's de totstandbrenging van een geïntegreerd aanbod te ondersteunen, ondersteund door een passende marketing en de aanmaak van gezamenlijke toeristische producten. Op die manier kunnen de toeristische troeven van het gebied in het algemeen en in bepaalde regio's in het bijzonder gevaloriseerd worden en kan de economische waarde ervan verhoogd worden (stijging van het aantal overnachtingen, van de gemiddelde mand, van de grensoverschrijdende stromen, enz.) Deze initiatieven zouden de totstandkoming van gemeenschappelijke identiteiten stimuleren. De zijden wensen een grotere professionalisering van deze sectoren te ondersteunen om hun veerkracht te versterken, alsook hun vermogen om zich aan te passen aan de versnelling van de transities (digitaal, ecologisch) en aan de veranderende gewoonten van consumptie. Versterken van de links tussen cultuur en toerisme zal een grensoverschrijdende meerwaarde opleveren en de aandacht vestigen op regio's met geografische, culturele of erfgoedgerelateerde gelijkenissen.</p> <p>Wat de gezondheidszorg betreft, heeft de gezondheids crisis duidelijk gemaakt dat de grensoverschrijdende samenwerking versterkt moet worden. Het programma wil daarom de toegankelijkheid, de efficiëntie en de veerkracht van de systemen voor gezondheidszorg en langdurige zorg over de grenzen heen verbeteren. Dit zal bereikt worden door de wederzijdse kennis van de bestaande regelingen in elke regio te ontwikkelen, de dekking van de GTGZ's eventueel uit te breiden en ziekenhuizen mogelijk te specialiseren. Het programma beoogt ook steun te verlenen aan acties in verband met preventie en</p>
	Sd 4.5 – het garanderen van gelijke toegang tot gezondheidszorg en het veerkrachtiger maken van gezondheidszorgstelsels, met inbegrip van eerstelijnszorg, en het bevorderen van de overgang van institutionele zorg naar gezins- en gemeenschaps gebonden zorg		
	Sd 4.6 – Het versterken van de rol van cultuur en duurzaam toerisme in de economische ontwikkeling, sociale inclusie en sociale innovatie		

			gezondheidsbevordering, alsmede aan de ontwikkeling van e-gezondheidszorg. Het is nodig een bijzondere aandacht te geven aan de medisch-sociale sector, aan de medische demografie (mobiliteit) en aan crisisbeheer.
BD 6 (ISO 1) – Een beter op samenwerking gebaseerd bestuur	Os 6.1 – Het versterken van de institutionele capaciteiten van overheidsinstanties, met name die welke belast zijn met het beheer van een bepaald gebied, en van de belanghebbenden	Prioriteit 5 – Versterken van de capaciteiten van de autoriteiten op het gebied van besluitvormingsprocessen, organisatie van het bestuur en de samenwerking in het gebied	Deze doelstelling beoogt de capaciteiten van de autoriteiten te versterken op het gebied van gegevensverzameling, besluitvormingsprocessen, organisatie van het bestuur en de gebieds- en thematische samenwerking. De verzameling, gezamenlijke vorming en het delen van ontbrekende statistische gegevens is essentieel. Gegevens zijn een sleutelbron want ze vereenvoudigen de besluitvorming en de voorbereiding van projecten. Daarvoor lijkt het essentieel een "gemeenschappelijk grensoverschrijdend observatorium" te vormen en een thematische benadering in te voeren (gezondheid, opleiding, werkgelegenheid, huisvesting, sociale ongelijkheid, burgers, milieu, enz.) om prioriteiten vast te stellen voor de onderwerpen waarover gegevens geproduceerd moeten worden en om deze gegevens te analyseren of in perspectief te plaatsen. Op die manier kunnen de gekapitaliseerde gegevens vervolgens gedeeld worden en op grote schaal in het samenwerkingsgebied verspreid worden. Daarnaast heeft het programma helaas nog steeds te maken met een aantal obstakels in verband met gezondheidszorg, milieu, onderwijs, arbeidsmarkt, enz., waarvoor een versterkt overleg nodig is op het niveau van de overheid om deze op te heffen. De ontwikkeling van een methodologie om de bevoegde instanties te verzoeken een vastgesteld obstakel op te heffen kan dus worden overwogen. De missie kan zich baseren op het reeds opgestelde Frans-Belgische rapport met een lijst met belemmeringen van juridische en administratieve aard.
	Os 6.2 – verbeteren van de efficiëntie van het openbaar bestuur door het bevorderen van juridische en administratieve samenwerking en samenwerking tussen burgers, actoren uit het maatschappelijke middenveld en instellingen, met name met het oog op oplossingen voor juridische en andere obstakels in grensregio's		Sommige zones van het gebied en sommige thema's beschikken niet over grensoverschrijdende structuren en thematische overlegruimten, terwijl deze in andere gebieden reeds zijn opgezet en een ontwikkeld niveau hebben. Versterkende analyses van de territoriale en thematische structurering, gekoppeld aan overleg tussen overheidsinstellingen kunnen de toegankelijkheid van overheidsdiensten verbeteren.
	Os 6.3 – Het opbouwen van wederzijds vertrouwen, met name door het aanmoedigen van people-to-people-acties		

			Tot slot onderstrepen de lessen uit het verleden het belang van microprojecten om de zichtbaarheid van de Europese programma's te versterken en de burgers meer te betrekken bij gedeelde onderwerpen die verband houden met de globale strategie.
--	--	--	--

Prioriteit 1: Ondersteunen van het bedrijfsleven, de groei en de heropleving (relance) van de economische activiteit via innovatie en toegepast onderzoek

Sd 1.1 – Het ontwikkelen en versterken van onderzoeks- en innovatiecapaciteit en het invoeren van geavanceerde technologieën

- 1. Identificeren van structurerende en complementaire economische sectoren met een groot potentieel voor technologische en ecologische innovatie door middel van de analyse van grensoverschrijdende waardeketens, teneinde samenwerking te stimuleren en expertisecentra/consortia te ontwikkelen om nieuwe producten-diensten-toepassingen tot stand te brengen.**

De doelstelling is om gedurende de hele programmaperiode de convergenties op territoriaal niveau te analyseren tussen de interventiegebieden die als strategisch zijn aangeduid en die bijvoorbeeld zijn opgenomen in de slimme specialisatiestrategieën. De identificatie van deze belangrijke grensoverschrijdende sectoren met een groot potentieel inzake innovatie of economische ontwikkeling zal de vorming van netwerken van complementaire sectoren en de ontwikkeling van nieuwe clusters, waaronder concurrentieclusters en -polen, vergemakkelijken. Dit zal ook de op de marktgerichte grensoverschrijdende samenwerking kunnen stimuleren om de innovatietrajecten en/of de implementatie van nieuwe technologieën die beantwoorden aan de gemeenschappelijke grensoverschrijdende behoeften van de drie zijden te kunnen versterken.

- 2. Ondersteunen en verduurzamen van grensoverschrijdende transectorale innovatie door middel van toegepast onderzoek - van technologisch maturiteitsniveau 3/4 (experimenteel proof of concept / in laboratoria gevalideerde technologie) tot niveau 8 (compleet en gekwalificeerd systeem) op de verschillende strategische interventiegebieden**

Het doel is bedrijven aan te moedigen te innoveren en nieuwe producten-diensten-toepassingen te creëren op interventiegebieden die het resultaat zijn van het kruisen van de S3-strategieën voor slimme specialisatie van de verschillende zijden, om hun concurrentievermogen te versterken en meer gespecialiseerd te worden. Deze benadering van toepassingsgericht onderzoek kan vertaald worden in de beschikbaarstelling van (test)omgevingen, apparatuur of testinfrastructuren (living labs) die gebruikt worden voor experimentele ontwikkeling met en door bedrijven. Dit zal het mogelijk maken de cyclus van ontwerp tot productie van technologieën te verkorten. Deze infrastructuren beantwoorden aan een probleem dat op het niveau van de grensbedrijven goed onderkend is, namelijk de noodzaak om dure testapparatuur of -infrastructuren, die soms moeilijk toegankelijk zijn, te delen en aan te vullen.

Doel van de actie is ook voort te bouwen op de resultaten van soortgelijke projecten die in het verleden ondernomen werden en die geleid hebben tot sterke banden tussen onderzoekslaboratoria, hetgeen geleid heeft tot de oprichting van grensoverschrijdende netwerken van onderzoekscentra.

De beschikbaarstelling van infrastructuur en de netwerking hierbij zorgen voor een klimaat dat bevorderlijk is voor de ontwikkeling van de economische structuur van het samenwerkingsgebied. Bovendien stelt deze actie de zijden in staat gezamenlijk te investeren in materiële activa die een langdurig gebruik en een rendement op investering voor de plaatselijke bedrijven garanderen. Het Interreg-programma vormt dus een aanvulling op de regionale EFRO-programma's doordat het apparatuur en infrastructuur aan weerszijden van de grens financiert en onderbrengt in een gezamenlijk netwerk. Deze aanpak maakt het mogelijk een kritische massa te bereiken voor het gebruik van apparatuur door het gebied van de gebruikers niet te beperken tot één kant van de grens (360°-visie). Dit maakt ook de bundeling van uitrusting en schaalvoordelen mogelijk

3. Bevorderen van het concurrentievermogen, de groei en de heropleving van de economische activiteit door de ondersteuning van bedrijven bij hun inspanningen en door de structurering van de financieringsmodaliteiten

Het doel is grensbedrijven beter in staat te stellen zich aan te passen en te innoveren door hen duidelijke, consistente en aan hun behoeften aangepaste grensoverschrijdende steun te verlenen (advies, bijstand, enz.). Met deze actie wordt ook beoogd de grensoverschrijdende toegang van bedrijven tot financiering te structureren, met name door het opzetten van een vouchersysteem.

4. Ontwikkelen van de kenniseconomie door de sectoren "intelligenter" te maken via steun voor nieuwe technologieën en acties op het gebied van gegevensbeheer ten behoeve van de ondernemingen en de overheidsdiensten van het grondgebied, teneinde hun veerkracht te ondersteunen en een industriële/digitale overgang op gang te brengen.

De doelstelling is grensoverschrijdende ondernemingen en overheidsdiensten te ondersteunen bij het ontwerpen en invoeren van speerpunttechnologieën (robotisering, automatisering, digitalisering, enz.). Deze technologieën kunnen ook betrekking hebben op een betere interpretatie van gegevens door middel van big data, open data en artificiële intelligentie. Het ondersteunen van bedrijven bij de uitrol van dergelijke toepassingen kan de veerkracht en het aanpassingsvermogen van grensoverschrijdende bedrijven versterken, zodat zij hun concurrentievermogen kunnen vergroten. Dit zal de industriële/digitale overgang ten goede komen en de ondernemingen in het gebied in staat stellen een (belangrijke) rol te spelen in de ontwikkeling van opkomende innovaties zoals industrie 4.0, "smart cities" of "smart regions".

5. Ontwikkelen van innovatiecapaciteiten door de verspreiding van ecotechnologieën, sociale innovatie en het creëren van nieuwe bedrijfsmodellen waarin de concepten van de ecologische transitie geïntegreerd zijn

Het doel is de transitie naar een groenere economie te vergemakkelijken door de verspreiding van goede milieupraktijken en de verspreiding daarvan binnen de bedrijven te ondersteunen. Deze goede praktijken moeten bijdragen tot de ontwikkeling van antwoorden op de uitdagingen van het grensoverschrijdende grondgebied, zoals vervuiling, energetische renovatie van gebouwen, verantwoorde landbouw, hergebruik van afval en hulpbronnen van het grondgebied, enz. Deze uitwisselingen kunnen plaatsvinden via de oprichting van een grensoverschrijdende "one-stop-shop"-platform dat bedrijven toegang biedt tot informatie over onderwerpen die verband houden met de ecologische transitie en dat hen in contact brengt met dienstverleners om goede praktijken te vinden. Wat sociale innovatie betreft, zou het doel zijn onderwerpen in verband met maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) en de sociale solidaire economie (SSE) te ondersteunen.

De voornaamste doelgroepen

Doelgroepen:

- Onderzoekscentra
- Innovatiecentra
- Universiteiten
- Instellingen voor hoger onderwijs
- Bedrijfsnetwerken / Clusters / Bedrijvengroepen
- Bedrijven
- Innovatienetwerken
- Beroepsfederaties
- Consumentenorganisaties
- Administraties
- ...

Project begunstigen:

- KMO's en micro-ondernemingen
- Onderzoekers
- Doctoraatsstudenten
- Studenten
- ...

Sd 1.3 – Het versterken van duurzame groei en het concurrentievermogen van KMO's en het creëren van ban KMO's, onder meer door productieve investeringen³

- 1. De verspreiding van technologische innovatie en een ecologisch verantwoorde aanpak bij KMO's ondersteunen door het stimuleren van de "quadruple helix"-ecosystemen die grensoverschrijdende interacties tussen industrie, overheden, onderzoeksinstituten en eindgebruikers bevorderen om toegevoegde waarde te creëren en het concurrentievermogen te versterken.**

De doelstelling is de ontwikkeling van "quadruple helix"-ecosystemen en het hierin integreren van KMO's. De ondersteuning of ontwikkeling van dergelijke ecosystemen vergemakkelijkt de overdracht van technologisch aanbod tussen de academische wereld en die van de innoverende bedrijven/industrieën. Deze overdracht draagt bij tot de totstandbrenging van een innovatiecultuur die gebaseerd is op de deskundigheid en de 'know-how' van de kennis- en innovatiecentra enerzijds, en de bestaande industriële structuur anderzijds. Het resultaat van de uitwisselingen zal zijn dat er nieuwe kansen voor duurzame economische groei ontstaan, waardoor het concurrentievermogen van KMO's kan worden versterkt.

- 2. Opzetten van gezamenlijke maatregelen om de activiteit van KMO's in de strategische interventiegebieden, die voortvloeien uit het kruisen van de S3-strategieën voor slimme specialisatie, te stimuleren, zodat de werkgelegenheid in het samenwerkingsgebied in stand gehouden kan worden**

Het doel is een antwoord te geven op de gemeenschappelijke uitdagingen waarmee de KMO's in het grensoverschrijdende gebied geconfronteerd worden, zoals het handhaven of vergroten van hun concurrentievermogen op veranderende of sterk concurrerende markten, het herdefiniëren van hun positie na veranderingen in de handel met het Verenigd Koninkrijk, het inspelen op veranderingen in de consumptie of de regelgeving, enz. Steun voor het opzetten en bundelen van grensoverschrijdende ondersteunende diensten voor kleine en middelgrote ondernemingen die actief zijn op gebieden die als strategisch gezien worden voor het grondgebied, zal bijdragen tot de versterking van hun concurrentievermogen en de heropleving van de economische activiteit. De

---

³ De bedrijven ondersteund binnen het kader van specifieke doelstelling 1.3 zijn actief op strategische domeinen die volgen uit het kruisen van de S3-strategieën voor slimme specialisatie. Deze strategische domeinen vindt u terug bij punt « 3. Strategieën van het samenwerkingsgebied ».

voor de KMO's beoogde maatregelen kunnen bijvoorbeeld betrekking hebben op gezamenlijke acties inzake overdracht en overname van bedrijven, toegang tot financiering en geavanceerde adviesdiensten, internationale ontwikkelingscapaciteiten en toegang tot de grensoverschrijdende markt. Het feit dat deze acties gezamenlijk ondernomen worden maakt het mogelijk om grotere effecten te behalen en betere resultaten te boeken (bv. samen nieuwe markten ontwikkelen).

3. De veerkracht en het aanpassingsvermogen van ondernemingen ten aanzien van industriële/digitale transformaties te versterken door de toegang tot en de toepassing van nieuwe technologieën te vergemakkelijken.

De doelstelling is KMO's te helpen zich aan te passen aan de digitale transformatie door processen inzake technologieoverdracht, waarbij bedrijven aan beide zijden van de grens betrokken zijn, te vergemakkelijken. Dit houdt in dat KMO's moeten worden begeleid, zodat ze nieuwe technologieën zoals robotisering, digitalisering, enz. kunnen toepassen en implementeren. Deze steun kan bijvoorbeeld betrekking hebben op de ontwikkeling van digitale sectoren en de maakindustrie .

4. Grensoverschrijdende acties voor de ontwikkeling van ondernemersvaardigheden op het niveau van het samenwerkingsgebied ondersteunen door de vorming van netwerken van steunpunten te bevorderen en door ondernemers te begeleiden bij hun inspanningen om nieuwe technieken, processen, opleidingen en ondernemersmethoden toe te passen.

De doelstelling is om de ondernemingsgeest en duurzaam ondernemerschap te stimuleren ten einde het potentieel voor de creatie (KMO's, spin-offs, start-ups, scale-ups, innovatiehubs, enz.) op het niveau van het grensoverschrijdende gebied te versterken. Dit impliceert de ontwikkeling van grensoverschrijdende ecosystemen inzake ondernemersactiviteiten door middel van het stimuleren van een 'quadruple helix'- structuur en via passende steun en/of financiering. De beoogde initiatieven kunnen bijvoorbeeld betrekking hebben op het coachen en opleiden van ondernemers, het organiseren van wedstrijden voor ondernemers tussen grensoverschrijdende vestigingen, het ondersteunen van de overgang naar het oprichten van een bedrijf, het ontwikkelen van grensoverschrijdende ruimten voor ondernemerschap (met inbegrip van studentondernemerschap), enz.

5. De behoeften van de werkgevers op het gebied van opleiding (vaardigheden in wetenschappelijke en technische disciplines, alternerende opleidingen, enz.), integratie en arbeidsmobiliteit in de strategische interventiegebieden van de grensoverschrijdende werkgelegenheidsgebieden in kaart brengen, ten einde hierop te kunnen anticiperen en in te spelen.

De verwezenlijking van transitie (digitaal, ecologisch, enz.) en de versterking van de veerkracht en het aanpassingsvermogen van KMO's hangen gedeeltelijk af van de beschikbaarheid van gekwalificeerde arbeidskrachten binnen het grensoverschrijdende gebied. Met deze actie wordt beoogd de ontwikkeling van specifieke vaardigheden ter ondersteuning van sleutelsectoren van de grensoverschrijdende economie te ondersteunen. Het doel is de duurzame groei en het concurrentievermogen van de KMO's te versterken en de werkgelegenheid in de KMO's te stimuleren. Dit impliceert de versterking van alternerende opleidings- en integratieprogramma's, opleidings- en onderwijsacties, en de vergemakkelijking van mobiliteit/uitwisselingen van arbeidskrachten binnen het grensoverschrijdende grondgebied.

De voornaamste doelgroepen

Doelgroepen:

- Onderzoekscentra
- Innovatiecentra
- Universiteiten
- Instellingen voor hoger onderwijs
- Bedrijfsnetwerken / Clusters / Bedrijvengroepen
- Innovatienetwerken
- Beroepsfederaties
- Bedrijven
- Administraties
- Agentschappen voor de export
- Opleidingscentra
- ...

Project begunstigen:

- KMO's en micro-ondernemingen
- Bedrijven in de ontwikkelingsfase / Startende en jonge bedrijven
- Ondernemers
- Werknemers
- Opleiders
- Werkzoekenden
- Onderzoekers
- Doctoraatsstudenten
- Studenten
- Burgers
- ...

Prioriteit 2: De veerkracht, de samenwerking en de aanpassing van de gebieden aan de risico's van klimaatverandering versterken

Sd 2.4 – Het bevorderen van het bevorderen van klimaatadaptatie en rampenrisicopreventie en -weerbaarheid, rekening houdend met op ecosystemen gebaseerde benaderingen

1. Stimuleren van grensoverschrijdende samenwerking die gericht is op de ontwikkeling van innovatieve technologieën ter ondersteuning van de aanpassing aan de klimaatverandering.

De doelstelling is om marktgerichte grensoverschrijdende samenwerking te ondersteunen met betrekking tot het ontwikkelen van nieuwe producten, diensten, processen of toepassingen om de aanpassing van de deelgebieden aan de klimaatverandering te verbeteren. De beoogde initiatieven kunnen bijvoorbeeld betrekking hebben op de ontwikkeling van modellen voor de voorspelling van kustrisico's en/of overstromingen, de aanpassing van land- en bosbouwpraktijken aan de droogte of de klimaatopwarming (bodembehandeling en bemesting), de ontwikkeling van technologieën om de bodem te beschermen, enz.

2. Versterken van de grensoverschrijdende coördinatie tussen veiligheidsautoriteiten bij de uitvoering van risicobeheerstrategieën en ontwikkelen van de weerbaarheid van het grensoverschrijdende grondgebied tegen alle soorten rampen (natuurrampen, industriële rampen, technologische rampen, enz.)

Het doel is gezamenlijke planning en informatie-uitwisseling binnen het samenwerkingsgebied te ondersteunen om te voorkomen dat rampen van natuurlijke (bv. door klimaatverandering), industriële, technologische, enz. oorsprong zich voordoen. Dit zal de gebieden in staat stellen zich

beter voor te bereiden en aan te passen aan dergelijke gebeurtenissen. Deze actie kan betrekking hebben op het opzetten van monitoringsystemen voor noodgevallen, het verbeteren van de kennis van monitoringsystemen en de coördinatie of toepassing van grensoverschrijdende noodplannen, het vaststellen van een gemeenschappelijke aanpak van het verhoogde risico op onderwaterzetting, overstromingsrisico, brandrisico, het ondersteunen van de structurele uitwisseling van gegevens (milieu, industrie, technologie, enz.), enz.

3. Verzachten van de gevolgen van de klimaatverandering voor het hele samenwerkingsgebied door de ontwikkeling van groene en blauwe grensoverschrijdende infrastructuur te ondersteunen

Het doel is de gevolgen van de klimaatverandering te beperken en het milieukapitaal van het samenwerkingsgebied in stand te houden door de ontwikkeling of renovatie van groene en blauwe grensoverschrijdende infrastructuur (behalve infrastructuur in verband met mobiliteit weergegeven onder prioritaire Doelstelling 3). In het kader van deze actie zouden de volgende initiatieven ontplooid kunnen worden: bevordering en aanleg van grensoverschrijdende groenzones, steun voor renaturatie van de bodem in het samenwerkingsgebied, steun voor praktijken van stedelijke ecologie ter voorkoming van hitte-eilanden, organisatie van gezamenlijke ruimtelijke ordening met de betrokken actoren aan weerszijden van de grens, de preventie van kustonderwaterzetting en van overstromingen, enz.

4. Ondersteunen van grensoverschrijdende maatregelen voor bewustmaking, informatieverspreiding en preventie van alle risico's (natuurlijke, industriële, technologische, enz.) ten behoeve van de veiligheid van de bevolking en de werknemers op het grondgebied.

Het doel is de veiligheid van werknemers en grensbewoners te verbeteren door hen bewust te maken en hun blootstelling aan (natuurlijke, industriële, technologische, enz.) risico's te beperken. Het samenwerkingsgebied herbergt vele industrieterreinen en is in het verleden geconfronteerd geweest met industriële of milieurampen. Dit onderstreept de noodzaak om de werknemers en de bewoners van het grensoverschrijdende gebied te beschermen. Deze actie omvat bewustmakingscampagnes, steun voor de uitwisseling van goede praktijken, de opstelling van technische handleidingen en aanbevelingen, het behoud van de veiligheid van de werknemers bij de winning en de hantering van gevaarlijke stoffen in het kader van bouw-/sloopwerkzaamheden, enz.

5. De bedrijven, de bevolking en de lokale actoren bewust te maken inzake een beargumenteerd beheer van de natuurlijke bronnen van de gebieden door de verspreiding van goede praktijken.

De doelstelling is om bedrijven, burgers en lokale actoren in het samenwerkingsgebied aan te moedigen zich in te zetten voor het behoud van het milieu en de strijd tegen de klimaatverandering. Deze actie impliceert in het bijzonder een versterking van de betrokkenheid van de burgers en het aanleren van meer natuurvriendelijke gedragspatronen. De geplande initiatieven hebben betrekking op de verspreiding van goede praktijken en bewustmakingsacties voor de bevolking, met inbegrip van de scholieren en het bedrijfsleven.

De voornaamste doelgroepen

Doelgroepen:

- Lokale overheden
- Actoren die actief zijn in de civiele veiligheid (veiligheidsdiensten, civiele bescherming, gezondheid, enz.)
- Gemeenschappen
- Milieuorganisaties
- Actoren die actief zijn in de bescherming en het beheer van natuurgebieden
- Milieu-instanties
- Actoren in de landbouwsector
- Landbouwersverenigingen
- Bedrijven
- Universiteiten
- Instellingen voor hoger onderwijs
- Innovatiecentra
- Onderzoekscentra
- ...

Project begunstigen:

- KMO's en micro-ondernemingen
- Bewoners van risicogebieden
- Bewoners en gebruikers van grensoverschrijdende gebieden
- Landbouwers
- Werknemers
- ...

Sd 2.5 : Het bevorderen van de toegang tot water en het bevorderen van duurzaam waterbeheer

1. Het ondersteunen van acties die de watervoorraden verbeteren via het behoud, de toegankelijkheid, het beheer ervan, en de terugdringing van de watervervuiling.

Het doel is de op het grondgebied aanwezige watervoorraden te beschermen. Een aanzienlijk aantal rivieren doorkruist namelijk de grens en in het grensgebied zijn grensoverschrijdende waterlagen aanwezig. Water is ook een belangrijk grensoverschrijdend thema vanwege de talrijke toepassingen ervan voor de bevolking, de industrie, de landbouw, het milieu, enz.

Daarom is het noodzakelijk deze schaarse hulpbron te beschermen door aanverwante activiteiten zoals het beheer, de toegankelijkheid, de behandeling, enz. te verbeteren. Tot de talrijke initiatieven die kunnen worden genoemd behoren: de optimalisatie van het watergebruik in de landbouw en het bedrijfsleven, de ontwikkeling van 'know-how' inzake het hergebruik van niet-conventioneel water (afvalwater, water uit mijnen en groeven, enz.), acties in verband met het beheer van rivieren, waterbekkens of grondwater, de verbetering van de toegang tot drinkwater, geïntegreerd oppervlaktewaterbeheer, steun voor intelligente irrigatie, studies over de invoering van nieuwe industrieën en de berekening van wateronttrekkingen, innovatieve waterbeheerstechnieken zoals « *the internet of water* », evaluatie van de effecten van erosiebeheersingsmaatregelen op de afvoer van gewasbeschermingsmiddelen, zoetwaterproductie en ontzilting, enz. Deze actie kan de ontwikkeling inhouden van grensoverschrijdende instrumenten en steun voor initiatieven ter vermindering van de watervervuiling (grondwater, rivieren, kustlijn, natuurgebieden, zeebekkens, enz.)

De voornaamste doelgroepen

Doelgroepen :

- Lokale overheden
- Actoren die actief zijn in de civiele veiligheid (veiligheidsdiensten, civiele bescherming, gezondheid, enz.)
- Gemeenschappen
- Milieuorganisaties
- Actoren die actief zijn in de bescherming en het beheer van natuurgebieden
- Milieu-instanties
- Actoren in de landbouwsector
- Landbouwersverenigingen
- Actoren die zich bezighouden met waterbeheer en -distributie
- Universiteiten
- Innovatiecentra
- Onderzoekscentra
- Bedrijven
- ...

Project begunstigden:

- Bewoners van risicogebieden
- Bewoners en gebruikers van grensoverschrijdende gebieden
- Bedrijven
- Landbouwers
- ...

Sd 2.7: het verbeteren van de bescherming en het behoud van natuur, biodiversiteit en groene infrastructuur, ook in stedelijke gebieden, en het verminderen van alle vormen van verontreiniging

1. Steun voor de instandhouding en het gezamenlijk beheer van de natuurlijke hulpbronnen van het grensoverschrijdende grondgebied om de ecologische continuïteiten te garanderen die de bescherming en het herstel van de biodiversiteit bevorderen.

De doelstelling is om geïntegreerde grensoverschrijdende acties met betrekking tot landschapsbeheer, ecosystemen, bodembescherming, biodiversiteit, de bescherming van kusten en kustgebieden enz. te ondersteunen. Deze actie impliceert de totstandbrenging van grensoverschrijdende netwerken of corridors die deel uitmaken van het netwerk van milieus die noodzakelijk zijn voor het functioneren van de leefgebieden en de soorten die zij bevatten: broed-, voedings-, overwinterings- of rustplaatsen, circulatiegebieden, enz. Deze actie omvat de verbetering van beleidsontwikkelingsprocessen met betrekking tot het beheer van beschermde gebieden langs de grens, alsmede een adequate versterking van de kennis, de beschikbaarheid van gegevens en de communicatie met belanghebbenden. De beoogde grensoverschrijdende initiatieven kunnen bijvoorbeeld betrekking hebben op het behoud van groene, blauwe en zwarte infrastructuur, het herstel van biologische corridors, de uitbreiding van de oppervlakte van beschermde natuurgebieden, de benutting van ecosysteemdiensten die een natuurlijker aanpak van de milieubescherming mogelijk maken (de natuur laten werken) als aanvulling op de bestaande technologische aanpak, de ontwikkeling van gemeenschappelijke protocollen, de bescherming van *wetlands* ("ramsar-sites"), het wegnemen van belemmeringen voor de circulatie van vis, en de bescherming van de biodiversiteit.

2. Ondersteunen van geïntegreerde acties inzake gezamenlijk landschapsbeheer, ecosystemen en bodembescherming in het grensoverschrijdende gebied om de achteruitgang van de biodiversiteit tegen te gaan.

De doelstelling is om het verlies aan biodiversiteit binnen het samenwerkingsgebied tegen te gaan, vooral in de grensoverschrijdende teeltgebieden. Deze actie houdt dus in dat ecologische netwerken worden versterkt en een meer respectvolle landbouw wordt ondersteund om de druk van de landbouw op de biodiversiteit te verminderen. De beoogde gezamenlijke initiatieven kunnen bijvoorbeeld betrekking hebben op de instelling van onderzoek over grondvervuiling en culturen die moeten worden aangeplant, de ondersteuning van de vorming van nieuwe grensoverschrijdende landbouwkundige sectoren, de kennisontwikkeling van landbouwers, de implementatie van proeven, demonstraties en gecoördineerde acties met het oog op een duurzaam landbouw- en bosbeheer, enz.

3. Ondersteunen van de ontwikkeling van gezamenlijke en innovatieve acties ter vermindering van elke vorm van vervuiling op het land, in de atmosfeer en in het water ten gunste van de biodiversiteit

De doelstelling is de verschillende typen vervuiling te verminderen (op het land en atmosferisch) die bijdragen aan de opwarming van de aarde en/of een dreiging vormen voor de biodiversiteit en de gezondheid van de burgers van het samenwerkingsgebied. Deze actie kan de ontwikkeling van grensoverschrijdende instrumenten voor een geharmoniseerd beheer van de luchtkwaliteit, de ondersteuning van initiatieven die beogen de landvervuiling (natuurgebieden, landbouwgebieden, industriële gebieden, enz.), de atmosferische vervuiling en de watervervuiling terug te dringen, enz. omvatten .

4. Ondersteunen van gezamenlijke acties ten behoeve van een circulaire economie, de ontwikkeling van korte ketens en duurzaam consumptiegedrag.

De doelstelling is om een ecologische of duurzame overgang op gang te brengen door het identificeren van synergieën of industriële waardeketens (kunststoffen, bouw, voedselsysteem, transport, metaalbewerking, textiel, water, energie, enz.) op het niveau van grensoverschrijdende gebieden. Dit zal het mogelijk maken een circulaire economie op te zetten. Socio-professionele integratievoorzieningen zouden kunnen gemobiliseerd worden in dit kader in voorkomend geval. De beoogde initiatieven kunnen bijvoorbeeld betrekking hebben op de traceerbaarheid van afval, intelligent beheer van stortmateriaal, verhoging van het recyclagepercentage, bevordering van korte ketens, opstelling van kaarten van materialen en elementen die een gebouw vormen ("materiaalpaspoorten"), enz.

De voornaamste doelgroepen

Doelgroepen:

- Lokale overheden
- Gemeenschappen
- Milieuorganisaties
- Actoren actief in de bescherming en het beheer van natuurgebieden
- Milieu instanties
- Actoren actief op het gebied van duurzame ontwikkeling
- Natuurparken
- Actoren in de landbouwsector
- Landbouwersverenigingen
- Actoren die zich bezighouden met waterbeheer en -distributie
- Privé-eigenaren
- Actoren actief op het gebied van recyclage
- Onderzoekscentra
- Innovatiecentra
- Universiteiten

- Instellingen voor hoger onderwijs
- Bedrijfsnetwerken / Clusters / Bedrijvengroepen
- Innovatienetwerken
- Beroepsfederaties
- Consumentenorganisaties
- Bedrijven
- ...

Project begunstigen:

- KMO's en micro-ondernemingen
- Bewoners en gebruikers van grensoverschrijdende gebieden
- Landbouwers
- Bedrijven
- Studenten / Onderzoekers / Doctoraatsstudenten
- ...

Prioriteit 3 : Verbeteren van de grensoverschrijdende mobiliteitspatronen (personen en goederen) en bevorderen van duurzame, multimodale, stedelijke en landelijke mobiliteit bestand tegen klimaatverandering

BD 3.3 : ontwikkelen en versterken van duurzame, klimaatbestendige, slimme en intermodale nationale, regionale en lokale mobiliteit, met inbegrip van verbeterde toegang tot TEN-T en grensoverschrijdende mobiliteit

1. Analyseren en aanpakken van de ontbrekende duurzame transportverbindingen om de mobiliteitspatronen te verbeteren en te zorgen voor een continuïteit bij het grensoverschrijdende aanbod (personen- en goederenvervoer).

De bedoeling is om initiatieven te ondersteunen die het vervoer van personen en goederen aanzienlijk verbeteren. Het gaat erom de ontbrekende vervoersverbindingen die aan de Frans-Belgische grens zijn geïdentificeerd, te bestuderen om oplossingen te vinden (bottom-up). Bovendien beoogt deze actie de versterking van de continuïteit van het mobiliteitsaanbod en diensten (dagelijkse mobiliteit, mobiliteit voor vrijetijdsbesteding, carpooling, enz.) in het samenwerkingsgebied. In dit kader dient ook het belang van het voorstedelijke grensoverschrijdend vervoer en de grensoverschrijdende verbindingen tussen stad en platteland benadrukt te worden. Deze actie kan ook verband houden met de uitvoering van tests of tijdelijke experimenten met transportroutes, met de ontwikkeling van schema's voor openbaar vervoer, met het oplossen van grensoverschrijdende filevorming op bepaalde routes, enz.

Anderzijds kunnen de initiatieven bijvoorbeeld betrekking hebben op de ontwikkeling van fietssnelwegen op basis van specifieke plannen voor de aanleg ervan tussen de verschillende regio's van het samenwerkingsgebied..

2. Gebrek aan samenhang in de grensoverschrijdende mobiliteit wegwerken en de kwaliteit van het aanbod en het gebruik van multimodaal en duurzaam vervoer te verbeteren.

De doelstelling is om de dialoog tussen de bevoegde structuren betrokken bij het openbaar vervoer te verbeteren om mobiliteitsproblemen op te lossen die het gevolg zijn van een gebrek aan samenhang (ticketsystemen, aansluitingen, reizigersinformatie, toegankelijkheid van de vervoersnetwerken, enz.). Bovendien houdt deze actie ook verband met de versterking van het aanbod van multimodaal en duurzaam vervoer ten behoeve van de burgers en de ondernemingen in het samenwerkingsgebied. Het impliceert een aanpassing van grensoverschrijdend vervoers- en logistieke activiteiten (met inbegrip van de havengebieden) om de uitstoot van vervuilde stoffen te beperken, voortbouwend op het innovatievermogen van het samenwerkingsgebied.

Bijvoorbeeld logistieke hubs met grensoverschrijdende reikwijdte met het oog op overstappen van vervoersmodi, elektrische laadpalen, enz.

De voornaamste doelgroepen

Doelgroepen:

- Actoren uit de transport- / vervoerssector
- Overheid bevoegd voor de organisatie van het transport / vervoer
- Actoren actief op het gebied van duurzame ontwikkeling
- Onderzoekscentra
- Innovatiecentra
- Universiteiten
- Bedrijfsnetwerken / Clusters / Bedrijvengroepen

- Innovatienetwerken
- Beroepsfederaties
- Consumentenorganisaties
- Bedrijven
- Administraties
- ...

Project begunstigen:

- KMO's en micro-ondernemingen
- Bewoners en gebruikers van grensoverschrijdende gebieden
- Bedrijven
- ...

Prioriteit 4: Ondersteunen van de gezondheids-, sociale, culturele en toeristische samenhang van het grondgebied

Sd 4.1: Het verbeteren van de effectiviteiten de inclusiviteit van de arbeidsmarkten en de toegang tot hoogwaardige werkgelegenheid door het ontwikkelen van sociale infrastructuur en het bevorderen van de sociale economie

- 1. Het beter op elkaar afstemmen van vraag en aanbod op grensoverschrijdende arbeidsmarkten door kennis te ontwikkelen en/of plannen te voorzien met betrekking tot de behoeften aan vaardigheden, onderwijs en levenslang leren.**

De doelstelling is het ontwikkelen van gedetailleerde kennis van de vaardigheden en opleidingsbehoeften van de werkgevers in het gebied door het identificeren van de vaardigheden die vereist zijn voor de ontwikkeling van de belangrijkste sectoren van het gebied. De uitvoering van programma's voor onderwijs, pedagogische innovatie, levenslang leren en integratie zullen het mogelijk maken vraag en aanbod op de grensoverschrijdende arbeidsmarkten beter op elkaar af te stemmen. Deze opleidingen kunnen ook bijdragen tot het versnellen van ecologische en digitale transitie

- 2. Een geïntegreerd grensoverschrijdend begeleidingsaanbod ontwikkelen om de mobiliteit van werknemers, leerlingen, studenten, stagiairs en werkzoekenden te verhogen.**

De doelstelling is het verhogen van de mobiliteit van grensarbeiders (werknemers, werkzoekenden) en leerlingen (middelbare scholieren, studenten, leerling-werknemers, stagiairs) teneinde de grensoverschrijdende werkgelegenheid te stimuleren. Het gaat hierbij om de ontwikkeling van aangepaste diensten zoals het opzetten van grensoverschrijdende trajecten waarbij integratie, opleiding wordt gecombineerd met onderdompeling in werksituaties, optimalisering van de toegang tot voorzieningen of acties om het leren van talen (een van de belemmeringen voor de mobiliteit in de regio) te stimuleren. De verbetering van de mobiliteit vereist ook een versterkte samenwerking tussen alle actoren op het gebied van werkgelegenheid, integratie en opleiding aan de verschillende zijden, een gecoördineerde gegevensverzameling (vgl. acties m.b.t. ISO 1) evenals een betere grensoverschrijdende beschikbaarheid van informatie over de mogelijkheden (waaronder opleidingen, leermogelijkheden, enz.) en het aanbod van banen en stages.

De voornaamste doelgroepen

Doelgroepen:

- Arbeidsactoren
- Opleidingsactoren
- Werkgevers
- Bedrijven
- Verenigingen
- Sector federaties
- Universiteiten
- Opleidingsinstellingen
- Lokale overheden
- Besturen

Project begunstigen:

- Werknemers
- Opleiders/leraren
- Werkzoekenden
- Personen die niet in dienst zijn
- Inwoners van de gebieden

- Onderzoekers
- Studenten/leerlingen
- Stagiaires
- ...

Sd 4.4 : Het garanderen van gelijke toegang tot de gezondheidszorg en het veerkrachtiger maken van de gezondheidszorgstelsels, met inbegrip van eerstelijnszorg, en het bevorderen van de overgang van institutionele zorg naar gezins- en gemeenschapsgebonden zorg

- 1. Bestaande initiatieven uitbreiden en verrijken door synergiën tussen instellingen te stimuleren, de bestaande gezondheids- en medisch-sociale stelsels te versterken en te verbeteren en de coördinatie van de zorgstelsels voor de bevolking aan weerszijden van de grens te bevorderen.**

De doelstelling is het ontwikkelen en verrijken van initiatieven voor grensoverschrijdende samenwerking tussen gezondheidszorgstelsels en langdurige zorg en het medisch-sociale. Dit houdt in dat de grensoverschrijdende verstrekking van gezondheidszorg beter moet worden georganiseerd en dat de synergiën tussen de bestaande systemen moeten worden versterkt om de patiënten betere zorg te kunnen verlenen. Daarvoor kan het samenwerkingsgebied voortbouwen op de versterking van de werking van de zones voor grensoverschrijdende toegang tot medische zorg (ZOAST) door een mogelijke geografische uitbreiding en verdieping van de bevoegdheden te ondersteunen. Een andere actie zou erin bestaan zich gezamenlijk te concentreren op de preventie en het gezamenlijk risicobeheer bij een pandemie of gezondheidscrisis.

- 2. De toegang tot gezondheids- en ziekenzorgdiensten en faciliteiten verbeteren, door de verspreiding van informatie over grensoverschrijdende zorgverstrekking en zorgmogelijkheden te bevorderen en door de mobiliteit van patiënten en gezondheidswerkers te ondersteunen, teneinde een efficiënte medische hulpverlening ten behoeve van de burgers te waarborgen.**

De doelstelling is de toegang tot alle gezondheidsdiensten voor de grensbevolking te vereenvoudigen om efficiënte medische zorg te waarborgen. De verbetering van de toegankelijkheid van de gezondheidszorg impliceert een betere verspreiding van informatie, waardoor de mobiliteit van patiënten en artsen in grensgebieden kan worden bevorderd om het probleem van de 'medische woestijnen' aan de grenzen te beperken.

Bovendien moeten acties in verband met de mobiliteit van professionals uit de gezondheidszorg aangemoedigd worden.

- 3. Bevorderen van de grensoverschrijdende samenwerking en de toepassing van gemeenschappelijke instrumenten op het gebied van preventie, gezondheidsbevordering, innovatie in de zorg en de medisch-sociale sector en de ontwikkeling van diensten voor personen.**

Grensoverschrijdende gebieden worden geconfronteerd met een vergelijkbare reeks gezondheids- en medisch-sociale uitdagingen, zoals chronische of infectieziekten (hart- en vaatziekten, diabetes, obesitas, kanker, enz.). De toenemende grensoverschrijdende samenwerking op het gebied van preventie en gezondheidsbevordering maakt het mogelijk deze uitdagingen aan te gaan. Dit houdt bijvoorbeeld in dat moet worden nagegaan welk preventieaanbod in het grensoverschrijdende gebied (verder) moet worden ontwikkeld en welke gemeenschappelijke instrumenten moeten worden geïmplementeerd. De beoogde initiatieven kunnen bijvoorbeeld betrekking hebben op de ondersteuning van een inclusieve gezondheid, primaire preventie en voorkoming van het verlies van zelfstandigheid.

4. Instrumenten en projecten op het gebied van ‘e-health’ en ‘e-learning’ ontwikkelen in het hele grensoverschrijdende gebied om de toegang van de bevolking tot de gezondheidsdiensten te verbeteren en het tekort aan gezondheidswerkers te beperken.

De doelstelling is bij te dragen aan de ontwikkeling en de invoering van instrumenten of praktijken op het gebied van e-gezondheidszorg (inclusief de begeleiding van patiënten bij het gebruik ervan) in het hele grensoverschrijdende gebied, met name in de gebieden waar een tekort aan gezondheidswerkers bestaat. De beoogde initiatieven kunnen bijvoorbeeld betrekking hebben op steun voor proefprojecten in verband met de ontwikkeling van digitale toepassingen, telegeneeskunde(-apparatuur) of telemonitoring. Dit zal de toegang van mensen tot deze diensten vergemakkelijken, evenals het toezicht op patiënten die aan de andere kant zorg ontvangen en de oprichting van thuiszorgdiensten (bv. postoperatieve monitoring) bevorderen.

De voornaamste doelgroepen

Doelgroepen:

- ZOAST partners
- Hulpdiensten
- Regionale gezondheidsautoriteiten
- Professionelen in de gezondheidszorg
- Professionelen in de medisch-sociale sector
- Professionelen op het gebied van sociale interventies
- Eerste en tweede lijndiensten
- Actoren in de gezondheidsbevordering
- Zorginstellingen, thuishulp, menselijke bijstand
- Staatsdiensten
- Gemeenschappen
- Patiënten- en gebruikersverenigingen
- Mutualiteiten / Ziekteverzekeringen
- Onderwijsinstellingen
- Bedrijven
- Onderzoeks- en innovatiecentra
- ...

Project begunstigen:

- Inwoners van de gebieden
- Grensoverschrijdende groepen in moeilijkheden en/of preciaire situaties
- Professionelen
- Studenten/leerlingen
- KMO's en micro-ondernemingen
- Startups
- ...

Sd 4.6: Het versterken van de rol van cultuur en duurzaam toerisme in de economische ontwikkeling, sociale inclusie en sociale innovatie

- 1. Ondersteunen van acties die gericht zijn op het begeleiden van veranderingen en het versterken van de veerkracht van de cultuur- en toerisme sector, via de professionalisering van de actoren.**

De doelstelling is bij te dragen tot de professionalisering van de actoren in de sectoren van toerisme en cultuur, teneinde het concurrentievermogen en het aanpassingsvermogen van deze sectoren op grensoverschrijdende schaal te versterken. De beoogde initiatieven houden verband met het aanleren en versterken van technische of transversale vaardigheden (digitalisering, digitale marketing, data-analyse, webdesign, enz.) binnen bedrijven, verenigingen, enz. door middel van ondersteuning, netwerkvorming van actoren, uitwisseling van vaardigheden en opleiding op diverse gebieden (innovatie, marketing, enz.) op grensoverschrijdende wijze.

- 2. Ontwikkelen van een geïntegreerd materieel aanbod en van projecten om het culturele, industriële, natuurlijke en landschappelijke erfgoed te valoriseren, de continuïteit van het aanbod over de grens heen te waarborgen en gemeenschappelijke toeristische en culturele identiteiten op regionale schaal te definiëren.**

De doelstelling is het ondersteunen van de acties voor de ontwikkeling van een innovatief/gediversifieerd grensoverschrijdend toeristisch aanbod, dat meer geïntegreerd is om de aantrekkingskracht van het gebied te versterken. De ontwikkeling van dit aanbod omvat de vaststelling en invoering van gemeenschappelijke toeristische en culturele identiteiten 'van vroeger en vandaag', en de ontwikkeling van goederen en diensten in samenhang met deze identiteiten. De beoogde initiatieven kunnen bijvoorbeeld betrekking hebben op de valorisatie van een gemeenschappelijk erfgoed in brede zin (belforten, begraafplaatsen van de wereldoorlogen, militaire locaties, religieuze plaatsen, natuurlijk, industrieel, mijnnerfgoed, marien en maritiem, enz.) en van gedeelde oudere of recentere tradities (helden, legendes, duivensport, dialecten, gastronomie, vlas- en hoproute, enz.). De valorisatie van het grensoverschrijdende erfgoed kan ook plaatsvinden via de ontwikkeling van een nieuw aanbod, toeristische pakketten en routes (bijv. digitale klantroutes, digitale spellen, thematische toeristische tochten, nieuwe vormen van ervaringsbezoeken, enz.) om de continuïteit over de grens heen te waarborgen.

- 3. Versterken en ontwikkelen van gezamenlijke culturele acties, met name op het gebied van de culturele en de creatieve industrie, waarbij de aantrekkingskracht van het samenwerkingsgebied wordt gewaarborgd.**

De doelstelling is de revitalisering van de culturele sector te ondersteunen, met name na de COVID-19 crisis. Deze steun omvat het opzetten van gezamenlijke culturele initiatieven op territoriaal niveau om de internationale uitstraling en aantrekkingskracht van het samenwerkingsgebied te bevorderen. De beoogde maatregelen kunnen bijvoorbeeld betrekking hebben op het stimuleren van thema's die specifiek zijn voor het grensoverschrijdende gebied (industriële cultuur, textiel, voedingsmiddelen, economische activiteiten in relatie tot water, enz.), de vorming van een gemeenschappelijk cultureel referentiesysteem en de versterking van de grensoverschrijdende culturele identiteiten. Daarnaast kan deze actie ook betrekking hebben op de creatieve industrie of de ontwikkeling van het aanbod inzake cultureel erfgoed in de vorm van tijdelijke tentoonstellingen, musea en virtuele tentoonstellingen (of in Augmented Reality) in verband met grensoverschrijdend toerisme.

4. Ondersteunen van de instandhouding en ontwikkeling van duurzame en inclusieve kwaliteitsvolle grensoverschrijdende infrastructuren (toerisme en cultuur) die bijdragen tot de concentratie van ontwikkelingsfuncties.

De doelstelling van deze actie is de toeristische en culturele aantrekkingskracht van het grensoverschrijdende gebied te ondersteunen door duurzame infrastructuren te ontwikkelen en te behouden. Kwaliteitsinfrastructuur kan worden beschouwd als een troef voor de ontwikkeling van het toerisme, die het mogelijk maakt gezamenlijke initiatieven met een grote toeristische/maatschappelijke meerwaarde te ontplooien. Deze initiatieven kunnen bijdragen tot diverse factoren die bevorderlijk zijn voor de ontwikkeling (klimaat, energie, digitaal, economisch, demografisch, cultureel, enz.). De beoogde maatregelen kunnen bijvoorbeeld betrekking hebben op de ontwikkeling van het ecotoerisme, het agrotourisme of het inclusief toerisme.

De voornaamste doelgroepen

Doelgroepen:

- Toeristische actoren
- Erfgoed actoren
- Culturele actoren
- Lokale overheden
- Lokale verenigingen
- Thematische verenigingen
- Gemeenschappen
- Economische spelers
- Institutionele spelers
- Maatschappelijke actoren
- Spelers actief op het gebied van duurzame ontwikkeling
- ...

Project begunstigen:

- Professionals uit de sectoren
- Toeristen en bezoekers
- Verenigingen zonder winstoogmerk, thematische actoren
- Inwoners van het grondgebied
- Leraren
- Studenten
- ...

Prioriteit 5: De capaciteiten van de overheidsinstanties inzake besluitvorming en organisatie van het bestuur alsook de territoriale samenwerking versterken

Sd 6.1: Het versterken van de institutionele capaciteit van de overheidsinstanties , met name die welke belast zijn met het beheer van een bepaald gebied, en van de belanghebbenden

- 1. De samenwerking versterken tussen de actoren van het gebied rond "data" teneinde thematische, vergelijkbare en/of geconsolideerde gegevensreeksen op territoriaal niveau op te zetten, te analyseren en te verspreiden.**

De doelstelling is de bilaterale samenwerking bij de verzameling, analyse en het delen van gegevens te ondersteunen, teneinde nieuwe reeksen vergelijkbare statistische gegevens op territoriaal niveau te ontwikkelen ter ondersteuning van het besluitvormingsproces en de voorbereiding van projecten.

Dit impliceert de oprichting van een structuur / "observatorium" (met een statistische, prospectieve en strategische dimensie) en de opzet van een thematische aanpak van de gegevens om voorrang te geven aan de onderwerpen waarover gegevens geproduceerd, geanalyseerd en verspreid moeten worden: gezondheid (patiëntenstromen, crisisbeheer, enz.), opleiding (aanbod, kwalificaties, integratie, enz.), werkgelegenheid (knelpuntberoepen, behoeften aan arbeidskrachten, grensoverschrijdende stromen, enz.), huisvesting (woon-, toeristische en economische stromen), sociale ongelijkheden (inkomen, armoede, enz.), burgers (gegevens die verband houden met het dagelijkse leven van de burgers om het grondgebied en de problemen te begrijpen), milieu (kwaliteit van water, lucht, bodem, enz.), enz. Bovendien wordt met deze actie beoogd de compatibiliteit van de elektronische systemen van overheidsinstanties te verbeteren om de uitwisseling van gegevens te vergemakkelijken. Deze actie zou ook kunnen bijdragen tot het centraliseren van informatie over de toegang tot grensoverschrijdende gegevens en/of metagegevens van eerdere projecten, teneinde de informatie te bewaren en het verrichte werk te bestendigen. Het "observatorium" zal ook de gegevens voortvloeiend uit de INTERREG-projecten kunnen gebruiken (link met kapitalisatie).

- 2. Ondersteuning en versterking van de verspreiding van informatie en advies aan beide zijden van de grens op een gecoördineerde manier die aangepast is aan de verschillende doelgroepen.**

De doelstelling is de bestaande informatie- en adviesstructuren in kaart te brengen en deze in netwerken onder te brengen, om de beschikbaarstelling en de verspreiding van informatie (modaliteiten van opleiding en werkgelegenheid, werking van de sociale zekerheid, enz.) ten gunste van een groot publiek (burgers, werknemers, lokale autoriteiten, ondernemingen, enz.) te ondersteunen. Dit kan inhouden dat gemeenschappelijke informatiesystemen worden opgezet, handleidingen of gegevenspublicaties met betrekking tot het grensgebied worden opgesteld, visuele ondersteuningsinstrumenten voor informatiediensten worden ontwikkeld, relevante gegevens in digitale vorm worden aangeboden, enz.

- 3. De resultaten van eerdere ervaringen benutten, verspreiden en ondersteunen met het oog op het voortzetten van de samenwerking.**

De doelstelling is om meer samenwerking tussen de bestaande actoren binnen de relevante grensoverschrijdende gebieden te stimuleren, teneinde grensoverschrijdende kwesties en problemen te monitoren (mobiliteit, gezondheid, onderwijs, milieu, economie en toerisme, territoriale ontwikkeling, enz.). Deze actie heeft tot doel het programma te plaatsen in een dynamiek

van duurzaamheid, kapitalisatie van projectresultaten en verspreiding van goede praktijken in verband met deze projecten. De initiatieven in het kader van deze actie hebben betrekking op de ondersteuning van de vorming van netwerken van actoren ter bevordering van de uitwisseling van kennis en goede praktijken, de verspreiding van de resultaten van de vorige programmaperiode, de ondersteuning van de permanente uitwisseling van deskundigen op het gebied van de grensoverschrijdende samenwerking, de organisatie van studiebijeenkomsten/ congressen over specifieke thema's, enz.

4. Ondersteunen van de ontwikkeling van gezamenlijke grensoverschrijdende strategieën, via overleg met belanghebbenden, die in lijn liggen met de bestaande nationale, regionale of sectorale strategieën en de behoeften aan versterking van de territoriale/thematische structuren analyseren.

De doelstelling is om specifieke grensoverschrijdende strategieën vast te stellen op basis van betrouwbare gegevens met duidelijke acties en resultaten (bijvoorbeeld door middel van interventielogica en indicatoren) in coördinatie met bestaande nationale, regionale of sectorale strategieën. De uitbreiding van de studies aan beide zijden van de grens zal het mogelijk maken de gemeenschappelijke problemen en vraagstukken van het samenwerkingsgebied te volgen en passende antwoorden te formuleren. De mogelijke acties omvatten bijvoorbeeld het financieren van studies (top-down) over de Frans-Belgische grensgebieden en het vaststellen van ontbrekende schakels in termen van territoriale structurering, het formuleren van antwoorden voor gebieden (van een noodzakelijkerwijs minimale omvang zoals die van een agglomeratie, 'bassin de vie') die aan weerszijden van de grens met soortgelijke uitdagingen worden geconfronteerd (bijv. stedelijke centra of plattelandsgebieden, enz.), het ontwerpen van een samenhangend overzicht of het in kaart brengen van alle bestaande strategieën die van invloed zijn op het grensgebied, het vaststellen van gebieden waar sprake is van convergentie en het opstellen van gemeenschappelijke draaiboeken tussen de S3-strategieën voor slimme specialisatie of het opstellen van plannen inzake armoedebestrijding met drie zijdes, enz. Vanuit thematisch perspectief zal de interventie, behalve in naar behoren gemotiveerde uitzonderingen, betrekking moeten hebben op de hele programmazone of een significant deel ervan (Région, Departement, Provincies) overeenkomstig de gepaste bevoegdheden van de projectpartners.

De voornaamste doelgroepen

Doelgroepen:

- Onderzoeks- en innovatiecentra
- Universiteiten en instellingen voor hoger onderwijs
- Overheidsinstellingen, met inbegrip van statistische instellingen
- Programma-autoriteiten en -partners
- Lokale overheden en besturen
- Informatiestructuren voor de burger
- ...

Project begunstigden:

- Bewoners en gebruikers van grensoverschrijdende gebieden
- KMO's en micro-ondernemingen
- Arbeids- en opleidingsactoren
- Werkgevers
- Werknemers
- Werkzoekenden
- Studenten / Stagiaires
- ...

Sd 6.2 : Het verbeteren van de efficiëntie van het openbaar bestuur door het bevorderen van juridische en administratieve samenwerking en de samenwerking tussen burgers, actoren uit het maatschappelijke middenveld en instellingen, met name met het oog op oplossingen voor juridische en andere obstakels in grensregio's

1. Het ontwikkelen van een werkmethode om bij te dragen aan het wegnemen van juridisch-administratieve belemmeringen door de identificatie van obstakels en de organisatie van overlegbijeenkomsten.

De doelstelling is de belangrijkste obstakels en het onbenutte potentieel van het samenwerkingsgebied (bijv. belemmeringen op de arbeidsmarkt, gezondheidszorg, vervoersverbindingen, taalgebruik, werknemersmobiliteit, enz.) te analyseren, ter vereenvoudiging van het zoekproces naar middelen om deze obstakels te verminderen. De actie beoogt de invoering van een flexibele samenwerkingsmethodologie om de bevoegde instanties te verzoeken een vastgesteld obstakel op te heffen. De vastgestelde structuur (observatorium) zal tot taak hebben bij te dragen tot het wegnemen van de obstakels door de uitwisseling tussen de bevoegde niveaus te vergemakkelijken en door deze methode toe te passen. Zij zal haar werkzaamheden, onder andere, kunnen baseren op het Frans-Belgische parlementaire rapport waarin de juridische en administratieve belemmeringen opgesomd worden. Het aan het observatorium verbonden team zal verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van de methode. De juridische of consultancy-analyses in verband met de obstakels zullen door externe partijen uitgevoerd worden met de steun van het observatorium. Het observatorium zal niet verantwoordelijk zijn voor de oplossing van de geïdentificeerde problemen, maar zal ondersteuning bieden voor de oplossing door de bevoegde instanties te mobiliseren. Het zal bovendien een begeleidingsstructuur en beslissingshulp vormen voor de betrokken bevoegde instanties. De beoogde initiatieven houden verband met de financiering van diepgaande juridische en administratieve studies om de oorzaak van de obstakels te achterhalen, de organisatie van overleg tussen de betrokken thematische deskundigen, de organisatie van vergaderingen tussen de bevoegde niveaus die in staat zijn de belemmeringen weg te nemen, enz.

De voornaamste doelgroepen

Doelgroepen:

- Openbare instellingen
- Nationale, federale en regionale diensten
- Overheidsinstanties
- Programmapartners
- Lokale overheden en besturen
- ...

Project begunstigen:

- Bewoners en gebruikers van grensoverschrijdende gebieden
- Grensoverschrijdende groepen in moeilijkheden of in precare situaties
- Lokale vertegenwoordigers
- KMO's en micro-ondernemingen
- Arbeids- en opleidingsactoren
- Werkgevers
- Werknemers
- Werkzoekenden
- Studenten / Stagiaires
- ...

Sd 6.3: Het opbouwen van wederzijds vertrouwen, met name door het aanmoedigen van “people to people” acties

1. Ondersteuning van de uitvoering van microprojecten die in lijn liggen met de algemene strategie van het programma ten behoeve van de burgers van het samenwerkingsgebied.

Het doel is de dynamiek van de microprojecten, die gedurende verschillende programmaperiodes van Interreg France-Wallonie-Vlaanderen ondersteund is, te blijven aanmoedigen of versterken. Het is dus de bedoeling een fonds op te richten voor microprojecten en dit te richten op de algemene strategie, zodat het betrekking heeft op gemeenschappelijke problemen die op territoriaal niveau vastgesteld zijn (werkgelegenheid, economie, toerisme, cultuur, gezondheid, sociale integratie, onderwijs, enz.). Deze projecten zijn een middel voor kleinere projectpartners in het samenwerkingsgebied om hun krachten te bundelen en een lokale grensoverschrijdende samenwerking op gang te brengen. Dit soort projecten moet uitgevoerd worden door ten minste één projectpartner aan weerszijden van de Frans-Belgische grens. Microprojecten kunnen ertoe bijdragen dat grensoverschrijdende samenwerking en de bijdrage van het Interreg-programma bij het grote publiek meer bekendheid krijgen.

De voornaamste doelgroepen

Doelgroepen:

- Onderzoeks- en innovatiecentra
- Universiteiten en instellingen voor hoger onderwijs
- Lokale overheden
- Overheidsinstellingen
- Autoriteiten en partners van het programma
- Actoren van de overheidsdiensten voor werkgelegenheid en opleiding
- Verenigingen
- ...

Project begunstigden:

- Bewoners en gebruikers van grensoverschrijdende gebieden
- Lokale vertegenwoordigers
- KMO's en micro-ondernemingen
- Arbeids- en opleidingsactoren
- Werkgevers
- Werknemers
- Werkzoekenden
- Studenten / Stagiaires
- ...

Maquette financière programme INTERREG VI France - Wallonie - Vlaanderen					
Financieel model van het INTERREG VI-programma Frankrijk - Wallonië - Vlaanderen					
	Total programme/Totaal Prograam		Taux FEDER / EFRO aandeel	Coût total / Totale kost	
	En/in %	En/in euro			
OP 1 - Une Europe plus intelligente <i>BD 1 - Een slimmer Europa</i>	27,5%	73.667.081,67 €	60%	122.778.469,45 €	
Os 1.1 : Développer et améliorer les capacités de recherche et d'innovation ainsi que l'utilisation des technologies de pointe <i>Sd 1.1: Het ontwikkelen en verbeteren van onderzoeks- en innovatiecapaciteiten en het gebruik van geavanceerde technologieën</i>	18,0%	48.386.056,43 €	60%	80.643.427,38 €	
Os 1.3 : Renforcer la croissance durable et la compétitivité des PME et la création d'emplois dans les PME, notamment par le biais des investissements productifs <i>Sd 1.3: Het versterken van de duurzame groei en het concurrentievermogen van de kmo's en het stimuleren van de werkgelegenheid in de kmo's, onder meer door middel van productieve investeringen</i>	9,4%	25.281.025,24 €	60%	42.135.042,07 €	
OP 2 - Une Europe plus verte <i>BD 2 - Een groener Europa</i>	27,6%	74.085.985,91 €	60%	123.476.643,18 €	
Os 2.4 : Promouvoir l'adaptation au changement climatique, ainsi que la prévention des risques de catastrophes, la résilience, en tenant compte des approches fondées sur les écosystèmes <i>Sd 2.4 – Het bevorderen van de aanpassing aan de klimaatverandering en risicovermindering bij rampen. Het bevorderen van de veerkracht, rekening houdend met een op het ecosysteem gebaseerde aanpak</i>	8,5%	22.809.838,55 €	60%	38.016.397,59 €	
Os 2.5 : Promouvoir l'accès à l'eau et la gestion durable de l'eau <i>Sd 2.5 – Het bevorderen van de toegang tot water en het stimuleren van duurzaam waterbeheer</i>	8,5%	22.809.838,55 €	60%	38.016.397,59 €	
Os 2.7 : Renforcer la protection de la nature, la biodiversité, (et les infrastructures vertes en particulier dans l'environnement urbain), et réduire toutes les formes de pollution <i>Sd 2.7 – Het versterken van de natuurbescherming, de biodiversiteit (en de groene infrastructuur, met name in de stedelijke omgeving), en het verminderen van alle vormen van vervuiling</i>	10,6%	28.466.308,80 €	60%	47.443.848,01 €	
OP 3 - Une Europe plus connectée <i>BD 3 - Een meer verbonden Europa</i>	7,5%	20.004.134,57 €	60,0%	33.340.224,28 €	
Os 3.2 : Mettre en place une mobilité durable, intelligente, intermodale et résiliente face au changement climatique aux niveaux national, régional et local, notamment en améliorant l'accès au RTE-T et la mobilité transfrontalière <i>BD 3.2 : Een meer verbonden Europa door een betere mobiliteit en een regionale ICT-connectiviteit Sd 3.3 – Zorgen voor een duurzame, slimme, intermodale en klimaatveranderingsbestendige mobiliteit op nationaal, regionaal en lokaal vlak, met inbegrip van de verbetering van de toegang tot TEN-V en de grensoverschrijdende mobiliteit</i>	7,5%	20.004.134,57 €	60%	33.340.224,28 €	
OP 4 - Une Europe plus sociale <i>BD 4 - Een meer sociaal Europa</i>	27,2%	73.020.672,85 €	60%	121.701.121,42 €	
Os 4.1 : Améliorer l'efficacité et l'intégration des marchés du travail et l'accès à un emploi de qualité par le développement des infrastructures sociales et la promotion de l'économie sociale <i>Sd 4.1: Het verbeteren van de efficiëntie en de integratie van de arbeidsmarkten en de toegang tot kwaliteitsbanen door de ontwikkeling van sociale infrastructuur en de bevordering van de sociale economie</i>	7,9%	21.197.395,92 €	60%	35.328.993,20 €	
Os 4.5 : Garantir l'égalité d'accès aux soins de santé et favoriser la résilience des systèmes de santé, y compris les soins primaires, et promouvoir le passage des soins en institution aux soins familiaux et communautaires <i>Sd 4.5: Het waarborgen van gelijke toegang tot de gezondheidszorg en het bevorderen van de veerkracht van de gezondheidsstelsels, met inbegrip van de eerstelijnszorg, en het bevorderen van de overgang van institutionele zorg naar zorg voor het gezin en de gemeenschap</i>	9,3%	24.815.007,79 €	60%	41.358.346,32 €	
Os 4.6 : Renforcer le rôle de la culture et du tourisme durable dans le développement économique, l'inclusion sociale et l'innovation sociale <i>Sd 4.6: Het versterken van de rol van cultuur en duurzaam toerisme in de economische ontwikkeling, sociale integratie en sociale innovatie</i>	10,1%	27.008.269,14 €	60%	45.013.781,90 €	
OP 6 - Une meilleure gouvernance de la coopération Interreg <i>BD 6 - Een beter territoriaal bestuur van de Interreg-samenwerking</i>	10,2%	27.336.677,04 €	100,0%	27.336.677,04 €	
Os 6.1 : Renforcer les capacités institutionnelles des pouvoirs publics, en particulier ceux chargés de gérer un territoire spécifique, et des parties prenantes <i>Sd 6.1 – Het versterken van de institutionele capaciteiten van de overheden, met name die welke verantwoordelijk zijn voor het beheer van een bepaald gebied, en van belanghebbenden</i>	5,6%	15.085.298,86 €	100%	15.085.298,86 €	
Os 6.2 : Contribuer à l'efficacité de l'administration publique en favorisant la coopération juridique et administrative ainsi que la coopération entre les citoyens, les acteurs de la société civile et les institutions, notamment en vue de remédier aux obstacles juridiques et autres dans les régions frontalières <i>Sd 6.2 – Het bijdragen aan efficiënte openbaar bestuur door het stimuleren van de juridische en administratieve samenwerking en de samenwerking tussen burgers, actoren van het maatschappelijk middenveld en instellingen, met name om juridische en andere belemmeringen in de grensregio's aan te pakken</i>	2,0%	5.251.378,19 €	100%	5.251.378,19 €	
Os 6.3 : Construire la confiance mutuelle en particulier par l'encouragement des actions people to people <i>Sd 6.3 – Het opbouwen van wederzijds vertrouwen, met name door het stimuleren van "people to people" acties</i>	2,6%	7.000.000,00 €	100%	7.000.000,00 €	
TOTAL PROGRAMME / TOTAAL PROGRAMMA	100,0%	268.114.552,34 €		428.633.135,37 €	
Assistance technique / Technische Bijstand		18.768.018,66 €			
Total / Totaal		286.882.571,00 €			